

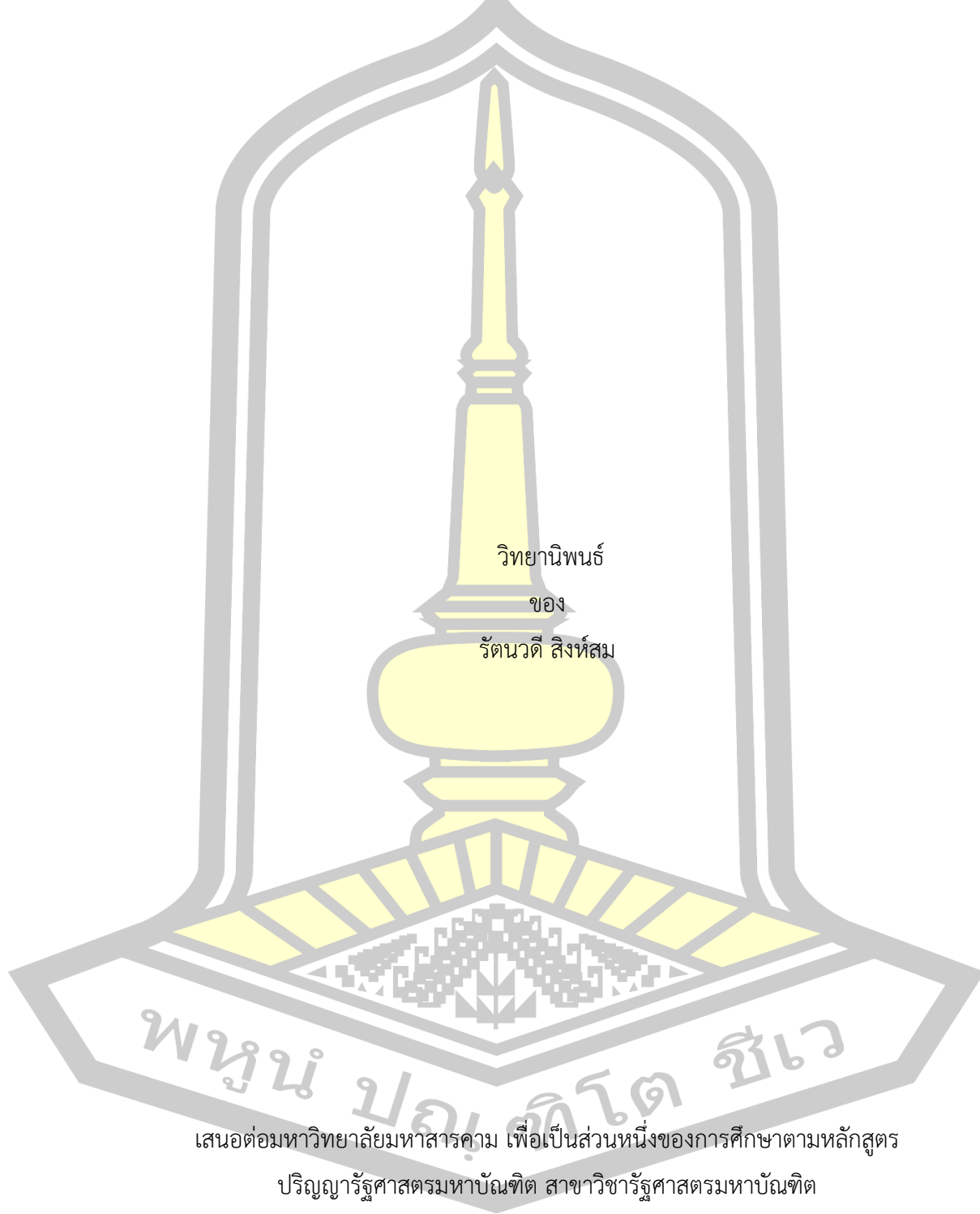
การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด ตำบลคงครั่งน้อย อำเภอกะษेत्रวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

วิทยานิพนธ์
ของ
รัตนวดี สิงห์สม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มิถุนายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

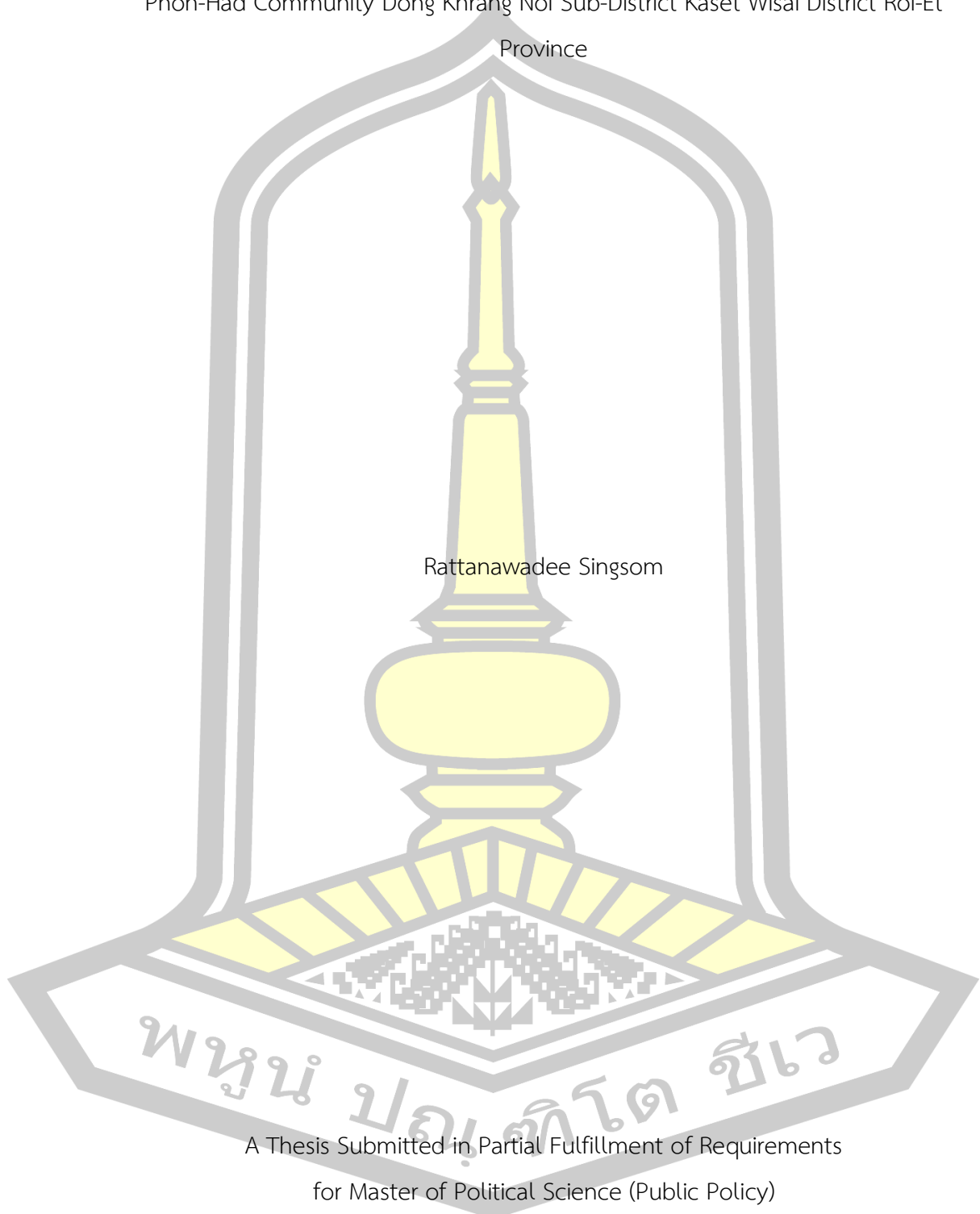
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

มิถุนายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Community Management According to the Sufficiency Economy Concept of Ban
Phon-Had Community Dong Khrang Noi Sub-District Kaset Wisai District Roi-Et
Province

Rattanawadee Singsom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Political Science (Public Policy)

June 2021

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวรัตนวดี สิงห์สม
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. อลงกรณ์ อรรคแสง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. ประโยชน์ สังกสิน)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. วินัย ผลเจริญ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รศ. ดร. ภัคดี โพธิ์สิงห์)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(ผศ. กันตา วิลาชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดง ครั้งน้อย อำเภอกะทู้ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด		
ผู้วิจัย	รัตนวดี สิงห์สม		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ประโยชน์ ส่งกลิ่น		
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั้งน้อย อำเภอกะทู้ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั้งน้อย อำเภอกะทู้ร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั้งน้อย อำเภอกะทู้ร้อยเอ็ด และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั้งน้อย อำเภอกะทู้ร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 1 ชุด ผู้ให้สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 13 คน ประกอบด้วย (1) ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน (2) ประชาชน จำนวน 5 คน และ (3) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 4 คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ และนำเสนอในเชิงบรรยาย

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั้งน้อย อำเภอกะทู้ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ด้านความพอประมาณ ได้แก่ ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่สร้างหนี้สิน ลดรายจ่าย เพิ่มรายรายได้ให้กับครอบครัว ประหยัด อดออม ด้านความมีเหตุผล ได้แก่ ดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ มีเหตุผล รับฟังปัญหาของกันและกัน และช่วยกันแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล และด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่ รู้จักรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในครอบครัวและชุมชน ดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นคนดีดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั้งน้อย อำเภอกะทู้ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการวางแผน

ได้แก่ มีการสร้างแผนพัฒนาชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผน มีการวางแผนของผู้นำ ชุมชนมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ด้านการประสานงานและการดำเนินการ ได้แก่ มีการประสานงานกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานในการทำกิจกรรมต่างๆ ทุกคนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และด้านการควบคุม ได้แก่ มีการควบคุมการทำงานของผู้นำและหน่วยงานต่างๆ ก็เข้ามาควบคุมกับดูแลชุมชน เข้ามาอบรมถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีมาตรฐานและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์หาด ตำบลตงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ ซึ่งมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านบุคลากร ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีบุคลากรในชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรักสามัคคีซึ่งกันและกัน และทุกคนให้ความร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ด้านงบประมาณ มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของงบประมาณที่ได้มา ชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณให้กับกลุ่มต่างๆ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมให้ชุมชนประสบความสำเร็จ ด้านกระบวนการ ชุมชนมีกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน มีการวางแผนการทำงานเป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน และด้านทรัพยากร ชุมชนมีทรัพยากรมากมาย มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีหนองน้ำขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการเพาะปลูกทำการเกษตร และมีศูนย์เรียนรู้ในชุมชน ในส่วนของปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านสังคม ชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยชุมชนอื่นๆ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ตลอด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้ชุมชนเกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และด้านการเมืองและการสนับสนุน มีหน่วยงานต่างๆ มีหน่วยงานเข้ามาให้การสนับสนุนชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ หรือส่งนักวิชาการเข้ามาอบรมให้ความรู้ต่างๆ ให้กับชาวบ้าน

คำสำคัญ : การจัดการชุมชน, การดำเนินชีวิต, เศรษฐกิจพอเพียง

พูน ปณ สกิต ชีเว

TITLE	Community Management According to the Sufficiency Economy Concept of Ban Phon-Had Community Dong Khrang Noi Sub- District Kaset Wisai District Roi-Et Province		
AUTHOR	Rattanawadee Singsom		
ADVISORS	Associate Professor Prayote Songklin , Ph.D.		
DEGREE	Master of Political Science	MAJOR	Public Policy
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2021

ABSTRACT

This is the research on Community management according to the sufficiency economy concept of Ban Phon-Had community, Dong Khrang Noi Sub-District, Kaset Wisai District Roi Et Province. The objective is to study life under the concept of the Sufficiency Economy of Ban Phon-Had community, Dong Khrang Noi Sub-District, Kaset Wisai District Roi-Et Province in order to study the community management according to the concept of sufficiency economy of Ban Phon-Had community, Dong Khrang Noi Sub-District, Kaset Wisai District Roi-Et Province. Also to study the factors that make the community management according to the concept of sufficiency economy of Ban Phon-Had community, Dong Khrang Noi Sub-District, Kaset Wisai District Roi-Et Province successfully. The research tools were 1 set of semi-structured interviews. The interviewees were divided into 3 groups of 13 people, consisting of (1) 4 community leaders, (2) 5 people, and (3) 4 district government officials. The data obtained from interviews with the researchers were categorized, analyzed, and presented in a form of descriptive.

The results of the study showed that:

1. The results of this study on how to live under the Sufficiency Economy concept of Ban Phon-Had community, Dong Khrang Noi Sub-District, Kaset Wisai District

Roi-Et Province can be summarized as follows. First, modesty such as living with simplicity, no extravagance, not creating debts, reducing expenses, increasing income trough for families. Second, the aspects of being rational include living with consciousness, being rational, and listening to each other's problems. Also, to help solve problems logically and have good immunity, including knowing how to cope with changes in the family and community by living with thoughtfulness. Not only that but also to live by adhering to moral, ethical and being a good person living in the society happily.

2. The results of this study on how to manage the community under the Sufficiency Economy concept of Ban Phon-Had community, Dong Khrang Noi Sub-District, Kaset Wisai District Roi-Et Province can be summarized as follows. Firstly, in terms of planning aspects include creating a community development plan to use in the planning process. Also, a plan of being a leader and creating a systematic work plan for the community. Secondly, in terms of coordination and execution which include a coordination between the community and the agencies in doing various activities where everyone is cooperating very well. Lastly, in terms of control, including the control of the leaders and various agencies to control and supervise the community. As well as, training and transferring knowledge to the community and make the community become standardardized and strong.

3. The results of this study on how to manage the community under the Sufficiency Economy concept of Ban Phon-Had community, Dong Khrang Noi Sub-District, Kaset Wisai District Roi-Et Province is successful because of two factors. The first one is the internal factor which is in terms of human resources. The community has strong leaders. There are strong personnel in the community, love, and unity. Everyone cooperates with each other to develop the community. Second, in terms of budget, there is budget support from various agencies. There is accounting of income and expenditure of the acquired budget. The community has allocated budgets to different groups to be used in doing activities for the community to be successful. Third, in terms of process, the community has a systematic and step-by-step

management process. It is well-planned which can avoid any mistakes. Fourth, in terms of resources, the community has many resources including a large area and big swamp for cultivating and farming. There is also a learning center in the community. For the external factors would be in terms of society. Communities are always dependent on other communities and are always ready to cope with social change, so there will be no effect on the family and community. Next is in terms of economics, the community is ready to cope with economic changes in order not to affect the community as there are changes in the economy. Lastly, political and advocacy, there are various departments and agencies that have come to support the community. Whether it is on the budget side or send scholars to provide training to the villagers.

Keyword : Community Management, Lifestyle, Sufficiency Economy

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ สังกิ้น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้สละเวลาในการให้คำปรึกษา ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ให้ความรู้อันมีค่าที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยและคำแนะนำในการสอบวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง ทุกท่าน ตลอดจนเพื่อน นิสิตรัฐศาสตรมหาบัณฑิต รุ่นที่ 2 ทุกท่าน ที่ช่วยเหลือสร้างแรงผลักดันและให้คำแนะนำในการจัดทำงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่ได้สละเวลาและอนุเคราะห์ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้ใหญ่บ้าน นายสุวรรณ บุญสง่า ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายสุรินทร์ ศิขิรัมย์ เจ้าอาวาส หลวงพ่อแสง ปัญญาโร ปราชญ์ชาวบ้าน นายแสง มโนลัย ตัวแทนชาวบ้านโพหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกท่าน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูล ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่ออ่อนจันทร์ สิงห์สม และคุณแม่ลำไย สิงห์สม ที่ให้การเลี้ยงดูส่งเสริมเป็นอย่างดี เอาใจใส่และอบรมสอนสั่งมาโดยตลอด รวมทั้งทุกคนในครอบครัวให้กำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยความรักและเอาใจใส่เป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณที่ให้การอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ ประสาทวิชา ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติต่อไป

พูน ปณ สิโต ชีเว

รัตนวดี สิงห์สม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
สารบัญ.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
3. ขอบเขตการศึกษา.....	5
4. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	6
5. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	9
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการชุมชน.....	20
3. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านโพนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะเปอร์วิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.....	33
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	46
1. ผู้ให้สัมภาษณ์.....	46
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	49
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนน ฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.....	49
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้าน โนนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.....	52
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านโนนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบ ความสำเร็จ	55
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
1. สรุปผลการศึกษา.....	60
2. การอภิปรายผล	62
3. ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	72
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
ภาคผนวก ข หนังสือขอลงพื้นที่เก็บข้อมูลและขอสัมภาษณ์.....	78
ประวัติผู้เขียน.....	80

พหุบัณฑิต ชีเว

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	6
ภาพประกอบ 2 เศรษฐกิจพอเพียงสู่ชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืน 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	16
ภาพประกอบ 3 ทฤษฎีการจัดการที่นำมาประยุกต์ใช้	24
ภาพประกอบ 4 วงจร PDCA กับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	26

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ประสบกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจนับว่าเป็นบทเรียนของการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่เสถียรภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ได้คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศหรือความพร้อมของคนและระบบ และอีกส่วนหนึ่งนั้นการหวังพึ่งพิงจากต่างประเทศมากเกินไปทั้งในด้าน ความรู้ เงินลงทุน หรือตลาด โดยไม่ได้เตรียมสร้างพื้นฐานภายในประเทศให้มีความมั่นคงและเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในและภายนอก บทเรียนจากการพัฒนาที่ผ่านมาทำให้ประชาชนคนไทยทุกระดับในทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม นักวิชาการ หันกลับมาทบทวนแนวทางการพัฒนาและการดำเนินชีวิตของคนในชาติ แล้วมุ่งให้ความสำคัญกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องการพัฒนาและการดำเนินชีวิตแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและศึกษาค้นคว้าพัฒนาความรู้ความเข้าใจกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในเชิงกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและใช้เป็นแนวในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น (กิตติคุณ ผุสดี ทิพทัส, 2553)

ซึ่งผลจากการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างรุนแรงมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน การพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ความเจริญทางด้านวัตถุ และสารูปโภคต่างๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณ และการกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท และส่งผลในชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งต้องการพึ่งพาพึ่งตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกันแบบประเพณี เพื่อการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่แต่เดิมแตกสลายลงภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกกลืนเลือนและสูญหายไป ซึ่งสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างมีความสุขได้นั้นคือความพอเพียง ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้

คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความเป็นอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและการจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการตอบสนองต่อความต้องการต่างๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิมต้องถูกกระทบกระเทือนซึ่งวิกฤตเกิดจากฟองสบู่ และปัญหาความอ่อนแอของชนบทรวมทั้งปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี (ณัฐพงศ์ ทองภักดี (บรรณาธิการ), 2554 : 40-49)

สำหรับเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เศรษฐกิจที่จะต้องมารัดเข็มขัดตระหนี่ถี่เหนียวพระองค์ทรงสอนให้ร่ำรวยแต่ร่ำรวยแล้วต้องรักษาให้อยู่ ร่ำรวยแล้วยังยืน และต้องกระจายรายได้อย่างทั่วถึง พระองค์ท่านรับสั่งให้คำไว้สามคำเป็นหลักสามประการ และเงื่อนไขประกอบ 2 ประการ เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต การพัฒนาประเทศ และจะนำไปใช้ในการบริหารงานในองค์กรใดๆ ก็ได้ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ทำอะไรพอประมาณ การพอประมาณ คือ ตรวจสอบศักยภาพของตนเองก่อนว่ามีจุดแข็งตรงไหนฐานตนเองอยู่ตรงไหน การพัฒนาอะไรต้องดูจากศักยภาพแต่ละเรื่องว่าอยู่ที่ไหนเรามีขีดความสามารถควบคุมได้หรือไม่ และยึดเส้นทางสายกลาง ความพอดี สมดุล

ประการที่สอง ให้ใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทาง อย่าให้กิเลสตัณหาเป็นเครื่องนำทาง อย่าทำตามกระแส ต้องมีความกล้าหาญเพียงพอที่จะเลือกหนทางว่าจะดำเนินชีวิตโดยใช้สติปัญญาอย่างไรหรือการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยจะต้องพัฒนาไปทางไหนไม่จำเป็นต้องตามกระแสโลก ต้องรักษาสติและปัญญาให้มั่นคง

ประการที่สาม ทำอะไรให้มีภูมิคุ้มกันตลอดเวลา เพราะไม่รู้ว่าพรุ่งนี้จะเกิดอะไรขึ้น ปัจจุบันสถานการณ์ต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้การวางแผนพัฒนาทำได้ยากมีปัจจัยความเสี่ยงอยู่ตลอดเวลา จึงต้องมีวิสัยทัศน์แล้วเดินไปสู่จุดนั้น ตัวอย่างเช่น เรื่องราคาน้ำมันต้องมองในอนาคตถ้านำไปโอดีเซลมาใช้จะช่วยลดความเสี่ยงด้านราคาน้ำมันได้หรือไม่ เป็นต้น ดังนั้นทำอะไรต้องมีภูมิคุ้มกันด้วย อีกนัยหนึ่งภูมิคุ้มกันก็คือการบริหารความเสี่ยงนั่นเอง

และที่กล่าวแล้วทั้งหมด พระองค์ท่านยังทรงให้มีเงื่อนไขรองรับที่สำคัญ 2 ประการ คือ คนต้องดีด้วย ต้องมีจริยธรรมและคุณธรรม มีธรรมาภิบาลและดำเนินชีวิตด้วยความรอบรู้ รอบคอบ คือต้องทันโลก อยู่ร่วมกับความเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ไม่ใช่แยกตัวจากโลก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

การที่เศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับทั้งในแง่รอบความคิด และการปฏิบัติในสังคมไทย เป็นเพราะมาจากประการณ์ที่เป็นจริงของการพัฒนาทั่วทุกพื้นที่ของประเทศโดยมาจากการกลั่นกรอง พระบรมราโชวาทอันมีพื้นฐานจากพระราชกรณียกิจ และการดำเนินงานโครงการหลวงที่พระองค์ท่านทรงพัฒนา จึงเป็นประสบการณ์ที่แท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญมุ่งให้คนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังมีหลักทางสายกลางมีการพัฒนาเป็นขั้นตอนตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาของพระพุทธศาสนาอันเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป ทั้งยังให้หลักการพัฒนาที่เน้นองค์รวม มุ่งความสุขของบุคคล ทั้งด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม จึงช่วยให้มีกรอบที่กว้างกว่าในอดีตที่มักจะมีมุมมองแยก

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนสามารถรับต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม โดยยึดหลักทางสายกลางดังกล่าวแล้ว ปรัชญามืองค์ประกอบคือพอประมาณ มีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง แล้วมีเงื่อนไขพื้นฐานความรู้ คือ ความรู้ และคุณธรรม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับพื้นฐานของสังคมไทย เพื่อการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล เจริญมั่นคง และมีความยั่งยืนในระยะยาว ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ ทำให้ชีวิตมีการพัฒนาอย่างมั่นคงไม่ผันผวนไปตามปัจจัยเสี่ยงต่างๆ พิจารณาในหลายมิติเป็นองค์รวม มิใช่เฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจ มีความครอบคลุมทั้งมิติด้านจิตใจ ซึ่งกำหนดพฤติกรรม มิติสถาบันเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และกฎระเบียบ ที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมของความพอเพียง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคิดเป็นแนวคิดการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชุมชนกำหนดและสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง จึงจะนำชุมชนสู่ความเข้มแข็งและสามารถจัดการตัวเองได้อย่างยั่งยืน อันนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นส่งผลให้มีความสุขอย่างแท้จริง (ณัฐพงศ์ ทองภักดี (บรรณาธิการ), 2554 : 40-49)

ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ประกอบกับชุมชนบ้านโนนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านประชารัฐ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” และบรรลุวิสัยทัศน์จังหวัดร้อยเอ็ด “เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมผลิตคุณภาพสูง ท่องเที่ยววัฒนธรรมอีสาน และเมืองสุขภาพ ในปี พ.ศ. 2564” เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศ และวิสัยทัศน์จังหวัดร้อยเอ็ด บ้านโนนฮาดจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เป็นหมู่บ้านก้าวหน้าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ดำเนินการพัฒนาศักยภาพคนและสังคมให้เข้มแข็ง ให้เกิดความสมดุล เชื่อมโยงกันทุกมิติ ด้วยหลัก 5 ดี คือ (1) พัฒนาคอนให้เป็นคนดี (2) มีรายได้ดี (3) มีสุขภาพดี (4) มีสังคมดี และ (5) มีสิ่งแวดล้อมที่ดี หลัก 5 ดี ที่ชุมชนบ้านโนนฮาดได้นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตตาม

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ชุมชนได้รับรางวัลด้านความพอเพียงอย่างต่อเนื่อง รางวัลหมู่บ้านจัดการสุขภาพดี วิถีไทย ลดภัยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ระดับเขตในเขตตรวจราชการกรมการปกครองเขต 12 ตามโครงการคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี 2558 รางวัลชนะเลิศระดับจังหวัดร้อยเอ็ด ตามโครงการคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี 2558 รางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ระดับดี จังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี 2558 ตามโครงการเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น ได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ระดับดีเด่น จังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี 2561 ตามโครงการเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น รางวัลโล่พระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศศูนย์เรียนรู้ชุมชนของจังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี 2562 และได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการหมู่บ้านประชารัฐ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของจังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี 2562 เพราะการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนมีการสืบทอดต่อบรรพบุรุษที่คงอนุรักษ์ให้ลูกหลานได้ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ยึดหลักความพอเพียง มีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจจะทำอะไร และใช้สติปัญญาในการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ชุมชนได้นำมาใช้ในการดำเนินชีวิต

จากความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด โดยจะมุ่งเน้นศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) เพื่อศึกษาการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 ขอบเขตด้านผู้ให้สัมภาษณ์

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้ให้สัมภาษณ์มีจำนวนทั้งหมด 13 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

- 1) ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน เจ้าอาวาส 1 รูป และปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน
- 2) ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนบ้านโพนฮาด จำนวน 5 คน
- 3) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ 1 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 1 คน เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน 1 คน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงครั่งน้อย 1 คน

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

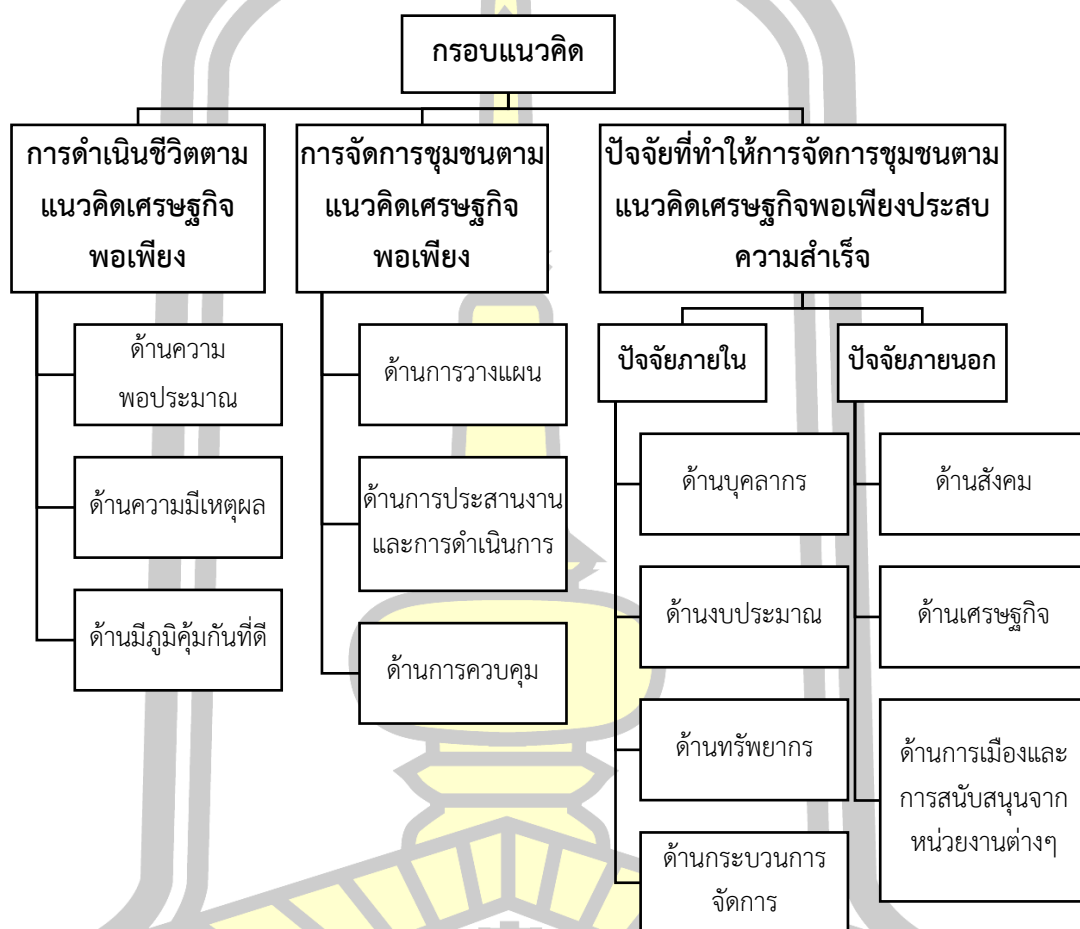
3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่กันยายน 2562-มีนาคม 2564

พหุ ม ปณ ภิ โต ชี เว

4. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

พหุบัน ปณ จิต ชีเว

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกันของคำจำกัดความที่สำคัญ จึงขอนิยามศัพท์เฉพาะดังต่อไปนี้

1) ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีความมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีฐานะหรืออาชีพที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน (Homogeneous) มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้ที่อยู่ในอาศัยในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นชุมชนเดียวกัน มีการดำรงรักษาคุณค่า และมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนารวมทั้งถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน

2) การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนโดยยึดหลักของความพอเพียง มีสติ ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง คือ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตัว รู้จักสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัว ดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบ รวมทั้งยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นคนดีสามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3) การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินงานของชุมชน ที่เน้นกระบวนการตามขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวางแผน การประสานงานและการดำเนินการ และการควบคุม มีการจัดการความรู้ของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดเรียนรู้องค์ความรู้ของชุมชน นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา และมีผู้นำ กลุ่มองค์กร เครือข่ายองค์กร และชุมชนที่ผ่านมาตรฐานนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนที่ยั่งยืน

4) ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง โดยปัจจัยที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งปัจจัยออกเป็นปัจจัยภายใน จำแนกเป็นด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านกระบวนการจัดการ ด้านทรัพยากร และด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม ส่วนปัจจัยภายนอก จำแนกเป็นด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลทำให้ชุมชนประสบผลสำเร็จ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) ทำให้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 3) ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จของชุมชนบ้านโนนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 2 ของการวิจัยเรื่องการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อของการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการชุมชน
3. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เริ่มเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยที่ผู้พูดแต่ละคนจะตีความเอาเองทำให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละคน อาจจะแตกต่างกันมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยและทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขบทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่นๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานไว้ในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 โดยมีใจความว่า

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ

มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สุเมธ ตันติเวชกุล (2548) ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “ใต้เบื้องพระยุคลบาท” ว่า เศรษฐกิจพอเพียงกล่าวโดยสรุปคือการหันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมา ปฏิปทา) ในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการคือ

1) พึ่งตนเองทางจิตใจคนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงควรสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจที่อีกโหมต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริต แม้จะไม่ประสบความสำเร็จบ้างก็ตามมีพึงควรท้อแท้ ให้อภัยต่อไป พึงยึดพระราชดำริ “การพัฒนาตน” บุคคลต้องมีรากฐานจิตใจที่ดี คือความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงาน ประกอบพร้อมกันด้วยจึงจะสำเร็จผลแน่นอน และบังเกิดประโยชน์ อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน

2) พึ่งตนเองทางสังคมควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า “เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกันไม่รุดหน้า จึงขอให้ทุกคนพยายามทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประสานสัมพันธ์กันให้ดีเพื่อให้งานทั้งหมดเกื้อกูลสนับสนุนกัน”

3) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือการส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่น สามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศไทยอย่างดียิ่ง สิ่งดีก็คือการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ

4) พึ่งตนเองได้ทางด้านเทคโนโลยีควรส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลอง ทดสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย และสิ่งสำคัญสามารถนำไปปฏิบัติใช้อย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสที่ว่า “จุดประสงค์ของการศึกษาฯ คือเป็นพื้นที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องถิ่น เพราะว่าแต่ละท้องถิ่นที่สภาพพื้นที่อากาศและประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนกัน”

5) พึ่งตนเองในทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือแม้ไม่มีเงินก็ยังมีความพอ พืช ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อยังชีพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วย

1.2 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2548) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถ อิ่มชูตัวเอง (Relative Self-Sufficiency) อยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทาง เศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความ เจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2540) ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เทคนิค แต่มีความหมายกว้างกว่านั้นมาก เพราะต้องรวมเอา (1) อุดมการณ์บางอย่าง (2) โลกทัศน์บางอย่าง (3) ความสัมพันธ์บางอย่าง (4) ค่านิยมบางอย่างอยู่ในนั้นด้วยจึงจะนับได้ว่าเป็น เศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริง ทั้ง 4 ประการที่จะกล่าวถึงนี้ คือ ส่วนที่เรารู้จักกันว่าวัฒนธรรมนั่นเอง

ประเวศ วะสี (2542 : 26) ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นการ เชื่อมโยงหลายสิ่งหลายอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้ความสมดุลไม่ต้องประสบกับวิกฤติ เศรษฐกิจ พอเพียง ไม่ได้แปลว่าไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ส่งออก ไม่ผลิตเพื่อคนอื่น ไม่ทำเศรษฐกิจ มหาภาค สิ่งเหล่านี้หลายคนอาจคิดเอาเอง พุดเอาเอง และกลัวไปเองทั้งนั้น แต่เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการ ด้วยกันคือ (1) พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน (2) จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรัก คนอื่นไม่เป็น และทำลายมาก (3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหารได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ ทั้งเงิน (4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหา ต่างๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม (5) ปัญหาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง (6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง ซึ่งหมายถึงเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากฐานวัฒนธรรมจึงจะมั่นคง (7) มีความมั่นคง พอเพียงไม่ใช่รูบวาบเดียวจนเดียวรายแบบกะทันหัน เดียวตงานไม่มีกินไม่มีใช้ถ้าเป็นแบบนี้มนุษย์ คงทนไม่ไหวต่อความผันผวนที่เร็วเกินไป จึงทำให้สุขภาพจิตเสีย เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจะทำให้ สุขภาพจิตดี

ลักษณะ วจนานวัช (2560 : 11) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

ประสิทธิ์ ชูติชูเดช (2554) ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า หมายถึง ความสามารถของชุมชน หรือสังคมหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้า และบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่เราผลิตไม่ได้ เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ และไม่หลงใหลกับกระแสวัตถุนิยม กลับมายุติหลักสายกลางในการดำรงชีวิต โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง 5 ประการ ดังนี้ (1) ด้านจิตใจ มีจิตใจสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเอง และประเทศชาติโดยรวม (2) ด้านสังคม แต่ละสังคมต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้อย่างประหยัด และยึดหลักความยั่งยืน (4) เทคโนโลยี ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการนำเทคโนโลยีมาใช้มีทั้งผลเสียและผลดี ที่สำคัญต้องไม่มองข้ามภูมิปัญญาของพื้นบ้าน (5) ด้านเศรษฐกิจ เน้นลดรายจ่าย และยึดหลักความพออยู่พอกิน

ธวัช ชินราศี (2554 : 22) อธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2554) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้หมายถึงระบบเศรษฐกิจปิด ที่ไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ส่งออกไม่ผลิตเพื่อคนอื่น แต่เป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนบนฐานรากที่เข้มแข็งและสมดุล โดยชี้ให้ใช้หลักการตนเป็นที่พึ่งของตนเองให้ได้ก่อน จากนั้นจึงพัฒนาด้านอื่นเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่นได้ และนำไปสู่สังคมที่มีการเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้

อรสุตา เจริญรัตน์ (2546 : 29) ได้อธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงการดำรงอยู่ และปรับตัวไปโดยมีเงื่อนไขปัจจัยและกระบวนการ โดยได้กำหนดนิยามและขอบเขตของเศรษฐกิจพอเพียงว่าประกอบด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 4 ประการ คือ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยน และการจัดสรรผลผลิต

จุไรรัตน์ แสนใจรักษ์ (2553 : 12) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก และจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2540 : 50) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วัฒนธรรม เป็นศีลธรรมที่เน้นความไม่ละโมภของมนุษย์ แต่ละคนอยู่ได้ด้วยการทำงานหาอาหารมาเลี้ยงชีพ และเป้าหมายหลักของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความมั่นคงในปัจจัย 4 ความยั่งยืนของระบบนิเวศและวิถีชีวิต

ทองหล่อ นาคสุขศรี (บรรณานิการ) (2550) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ว่า หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควร พอเพียงนี้ไม่ใช่การย่ออยู่กับที่ ไม่ใช่แม้แต่การไม่ทำอะไรให้เกิดการพัฒนา และการไม่ใช้เงินก็ไม่ใช่ว่าคำตอบของวิถีแห่งความพอเพียง หากความพอเพียงคือการทำกิจการงานใดก็ตามแต่ ต้องเป็นไปอย่างมีสติ หลักปรัชญา เป็นปรัชญาที่ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม และวัฒนธรรม ใช้ได้กับคนในทุกวงการ ทุกอาชีพ ทั้งภาคราชการ ภาคธุรกิจ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ต่อการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง

พหุบัน ปณฺ สกิต ชีเว

1.3 องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2554 : 140-141) ได้ให้องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงตามคุณลักษณะความพอเพียง ดังนี้

ความพอประมาณ คือ ความพอดีไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ตัวอย่างเช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

ภูมิคุ้มกัน คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี และยังให้หลักการพิจารณาแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จำแนก 5 ประเด็น ได้แก่

1) กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

2) คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนบนสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3) คำนิยามความพอเพียงประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

(1) ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ประหยัด อดออม ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย เช่น การผลิตและการบริโภค ที่อยู่ในระดับพอประมาณ

(2) ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

(3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Self Immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4) เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ได้แก่

(1) เงื่อนไขความรู้ (Knowledge) ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

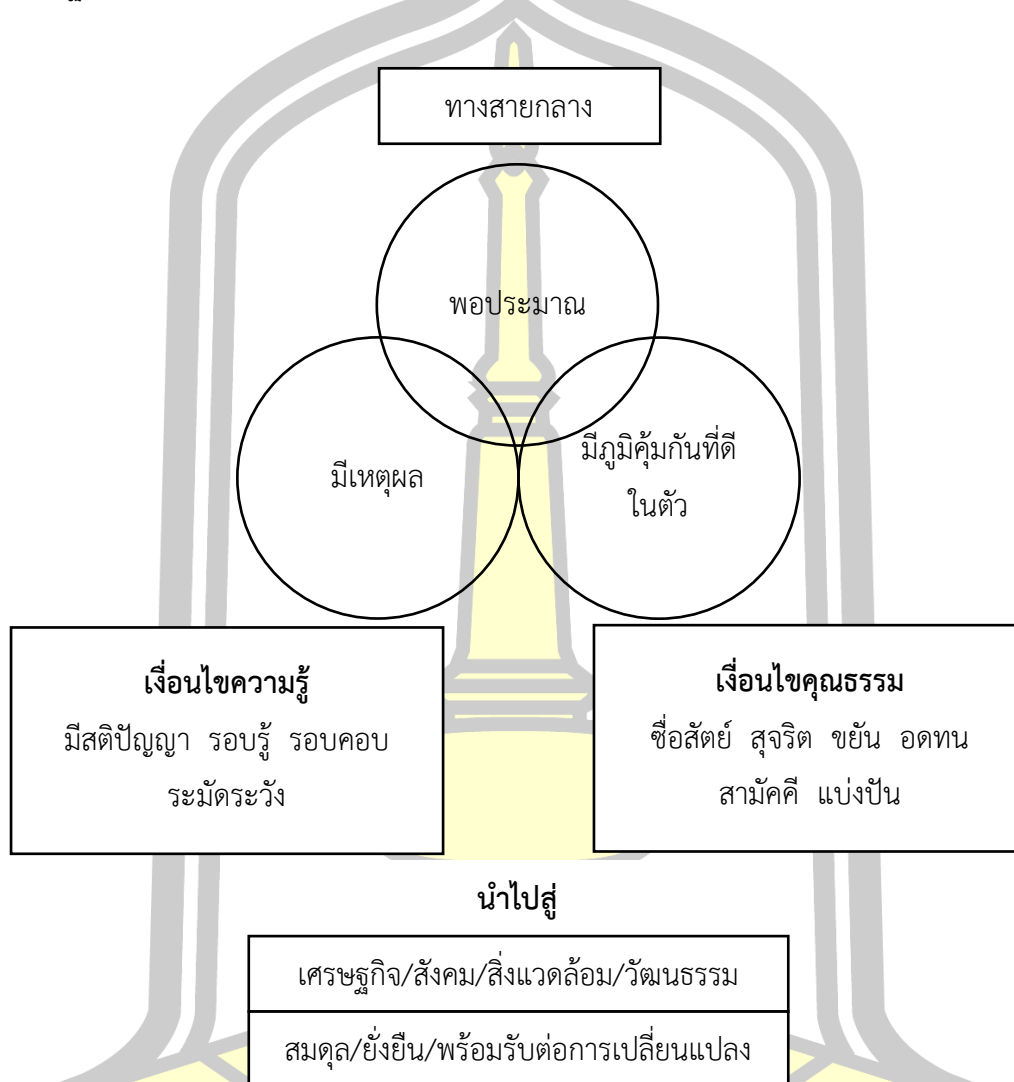
(2) เงื่อนไขคุณธรรม (Morantel) ต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5) ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

โดยนัยแห่งความสัมพันธ์ของ 5 ส่วนประกอบในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ทุกองค์ประกอบสามารถที่จะแสดงความเชื่อมโยงกันได้ และเป็นกรอบปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสมดุลที่ยั่งยืนในการกระทำหรือในกิจกรรมใดๆ ทั้งในระดับจุลภาคหรือระดับมหภาค ตั้งแต่ระดับปัจเจกชน ครัวเรือน ชุมชน ไปจนถึงสังคมส่วนรวม หรือจะเป็นการประยุกต์กับหน่วยผลิตด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การบริการ การจัดการบริหาร และการเงินการธนาคาร ก็สามารถที่จะประยุกต์แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี

1.4 หลักการเศรษฐกิจพอเพียง

มีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้อธิบายถึงองค์ประกอบ หลักการตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังต่อไปนี้

ที่มา : ธีรยุทธพงศ์ ทองภักดี (บรรณาธิการ) (2554 : 141)

ภาพประกอบ 2 เศรษฐกิจพอเพียงสู่ชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืน 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำเนินการอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งต้องอาศัยความรอบคอบและมีวิสัยทัศน์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย หลักบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 8 ประการซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายหลักการ ดังนี้

วิรัช นิภาวรรณ (2551 : 27-31) ได้ให้หลักการบริหารจัดการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 8 ประการ ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผลการมีภูมิคุ้มกัน การพึ่งตนเอง การเสริมสร้างคุณภาพคนให้ทั้งความรู้ และคุณธรรมควบคู่กัน การรวมกลุ่มการสร้างเครือข่าย ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งรายละเอียดแต่ละหลักการ ดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนเน้นการผลิตและบริโภคโดยยึดถือทางสายกลาง ความพอประมาณ และความพอดีในเวลาเดียวกัน และก้าวให้ทันในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งหมายความว่าความพอเพียงในด้านต่างๆ กล่าวคือ

(1) ด้านจิตใจ คือ รู้จักพอ พอประมาณ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียน ยึดมั่นในทางสายกลาง

(2) ด้านสังคม คือ การมุ่งให้เกิดความสงบสุข ประชาชนมีเมตตา เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามัคคีร่วมมือเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันโดยปราศจากการเบียดเบียนและเอารัดเอาเปรียบ

(3) ด้านวัฒนธรรม คือ การสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัดอดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ตกเป็นทาสของอบายมุข และบริโภคนิยม

(4) ด้านเศรษฐกิจ สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีความขยันหมั่นเพียร ในการประกอบสัมมาอาชีพ พึ่งตนเองได้ พ้นจากความยากจน มีรายได้เพิ่มสูงขึ้น และพ้นจากการเป็นหนี้สิน

(5) ด้านเทคโนโลยี หมายถึง การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพของตนเองและชุมชน

(6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การไม่เบียดเบียนธรรมชาติมากเกินไปการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอดีคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมกับอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนตัดสินใจและลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบตลอดจนอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจปฏิบัติและประเมินผล ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน ความเพียร และสติปัญญา

3) การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนมีการเตรียมความพร้อมรู้เท่าทันต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวมีความเข้มแข็งมั่นคง และยั่งยืน

4) การพึ่งตนเอง หมายถึง ประชาชนและชุมชนสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่ได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือชุมชนอื่นจนเกินจำเป็น โดยเน้นความสามารถของประชาชนและชุมชนในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเลี้ยงประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่ประชาชนหรือชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของกล่าวคือ

(1) ด้านจิตใจ คือ การทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี มีจิตเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

(2) ด้านสังคม พิจารณาถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของแต่ละชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรงและเป็นอิสระ

(3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนในชุมชนอย่างฉลาด และหาทางเพิ่มมูลค่าโดยยึดหลักการของความยั่งยืนด้านเทคโนโลยี จะพิจารณาถึงการเลือกใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน

(4) ด้านเศรษฐกิจ คือ การสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของชุมชนโดยยึดถือหลักการตนเป็นที่พึ่งแห่งตน มุ่งเน้นการผลิตที่เพียงพอกับความต้องการบริโภคหากเหลือจึงจะจำหน่าย ทั้งนี้จะต้องมีการประหยัด ลดค่าใช้จ่าย ยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ และสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในชุมชนของตนเอง

5) การเสริมสร้างคุณภาพคน หมายถึง การเสริมสร้างจิตใจของประชาชน และชุมชนในระดับชาติ เช่น การมีคุณธรรม การละความชั่วและทำความดี การไม่เบียดเบียน มีความรับผิดชอบความซื่อสัตย์สุจริต ความเพียร ความอดทน ความรอบคอบ เป็นต้น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จของชุมชนที่ได้กำหนด

6) การรวมกลุ่ม หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเพื่อให้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ และนำมาซึ่งการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

7) การสร้างเครือข่าย หมายถึง ประชาชนและชุมชนร่วมมือกันสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน โดยอาศัยหลักการเชื่อมโยงที่ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

8) ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนยึดถือการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีสมดุลระหว่างกระแสการแข่งขันจากโลกาภิวัตน์และกระแสท้องถิ่นนิยม มีความหลากหลายในโครงสร้างการผลิต มีการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของท้องถิ่นที่ดำรงมา

จากการศึกษาหลักบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 8 ประการ ข้างต้นแล้วนั้น ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน การพึ่งตนเอง การเสริมสร้างคุณภาพคนให้มีทั้งความรู้ และคุณธรรมควบคู่กัน การรวมกลุ่มการสร้างเครือข่ายความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยจะนำหลักการทั้ง 8 ประการ ไปวิเคราะห์กับการจัดการชุมชนบ้านโพธิ์หาดเพื่อให้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนให้ชุมชนประสบความสำเร็จและเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นได้นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องชัดเจนต่อไป

1.5 การประยุกต์ ใช้เศรษฐกิจพอเพียงด้านต่างๆ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549 : 197) ได้ให้แนวทางการประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ จำแนกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านเศรษฐกิจ ไม่ใช้จ่ายเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป
- 2) ด้านจิตใจ มีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดีเอื้ออาทร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชนรักษาเอกลักษณ์ ภาษา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
- 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้ และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและคงอยู่ชั่วลูกหลาน
- 5) ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี จากภูมิปัญญาชาวบ้าน

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (2551) ได้อธิบายวิธีการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านจิตใจ คือ ต้องมีจิตใจที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้มีจิตสำนึกที่ดีเอื้ออาทรประนีประนอม และให้นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

ด้านสังคม คือ ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม คือ รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุดและด้านเทคโนโลยี คือ รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านเองก่อน ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการชุมชน

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของการจัดการมาปรับใช้ในการจัดการชุมชน ซึ่งการจัดการนั้นมิใช่ผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลายมากมายสามารถทบทวนมาเพื่อประกอบการศึกษาได้ ดังนี้

2.1 ความหมายของการจัดการ

Stoner (1995 อ้างถึงใน ปัทมน จิตต์วาริน, 2541) ให้ความหมายว่า การจัดการ คือกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร นำองค์กร และการควบคุมสมาชิกในองค์กร หรืองานที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ธงชัย สันติวงษ์ (2539 : 26) ได้ให้ความหมายของการจัดการไว้ว่า การจัดการกับการบริหารเป็นคำที่มักใช้ควบคู่กัน และกล่าวโดยรวมว่า การจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำกลุ่มที่จะต้องจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคนและวัตถุ สามารถประสานเข้าด้วยกัน เพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรให้มีประสิทธิภาพได้ และจะต้องจัดการองค์กรให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้เป็นอย่างดี

เกษม จันทรแก้ว (2536 : 465) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพนี้มีลักษณะและรูปแบบที่มีทำให้เกิดผลเสียหรือประสิทธิภาพของสิ่งที่ถูกดำเนินการนั้นด้อยลงไป นั่นคือ การดำเนินการที่เป็นไปด้วยความรอบคอบและมีวิสัยทัศน์ที่ดี เปรียบเสมือนต้องเป็นการดำเนินการอย่างสุขุมและละเอียดอ่อน

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการคือกระบวนการวางแผนการทำงานองค์กร มีผู้นำที่เข้มแข็งสามารถควบคุมการทำงานภายในองค์กรทั้งด้านบุคคลากรด้านวัตถุต่างๆ ได้อย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ และพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ภายนอกอยู่ตลอด

2.2 องค์ประกอบของการจัดการ

Jame (1995 : 10-13) องค์ประกอบของการจัดการตามแนวบริหารแบบพฤติกรรมศาสตร์ แบ่งได้เป็น 4 ประการ คือ

1) Planning หรือ การวางแผน หมายถึง เป็นกระบวนการกำหนดเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้าของผู้บริหารระดับสูงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

2) Organizing หรือ การจัดองค์กร หมายถึง เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการทำงานร่วมกันภายใต้วิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

และทรัพยากรที่มีอยู่ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการฝึกอบรมและพัฒนาคนให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้น

3) Leading หรือ การนำ (การประสานงานและการดำเนินการ) เป็นกระบวนการกำกับโน้มน้าว และกระตุ้นให้สมาชิกทุกฝ่ายร่วมมือกันทำงาน โดยมีการประสานงานของทุกฝ่ายให้เข้ากันได้ เพื่อให้การทำงานของแต่ละคนได้ผลสูงสุด และภาระหน้าที่เชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากัน และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน

4) Controlling หรือการควบคุม คือ ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากับแผนที่วางไว้ได้

จากองค์ประกอบของการจัดการผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการคือการวางแผนที่เป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการจัดองค์การในการทำงานของบุคลากรหรือทรัพยากรอยู่ตลอด มีการนำหรือการประสานงานและการดำเนินการ เป็นขั้นเป็นตอนในการทำงาน ประสานงานของทุกฝ่ายเข้าหากันเพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีการควบคุมการทำงานอยู่ตลอดเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะไม่ทำให้การจัดองค์การเกิดข้อผิดพลาดได้

2.3 ขอบเขตของการปฏิบัติงานด้านการจัดการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2539 : 25-27) ได้ให้ขอบเขตของการปฏิบัติงานด้านการจัดการขององค์การทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับงาน 2 ด้าน ดังนี้

1) การจัดการภายนอก คือ การปรับองค์กรให้มีการทำงานที่เหมาะสมกับสภาวะภายนอกเนื่องจากองค์กรทุกองค์กรต่างมีความสัมพันธ์กับกลุ่มภายนอกเสมอ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ องค์กรจะผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองกลุ่มลูกค้าที่อยู่ภายนอกตลอดเวลา ก็ต้องดำเนินการอยู่ภายใต้ความเป็นไปของระบบสังคมเศรษฐกิจที่รัฐบาลควบคุมโดยจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม องค์กรที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถจัดการองค์กรให้มีการปรับตัวให้เหมาะสมกับกลุ่มต่างๆ และเงื่อนไขต่างๆ ในสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด และได้ประโยชน์สูงสุดจากกลุ่มภายนอก และยังสามารถหลีกเลี่ยงข้อจำกัดต่างๆ ได้ ขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกลุ่มภายนอกทั้งหลาย ซึ่งรวมถึงระบบใหญ่ของรัฐบาล สังคมและสภาพวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ด้วย

2) การจัดการภายใน คือ การจัดให้มีความสมดุลเกิดขึ้นระหว่างกันและกันภายในมีบุคลากรที่เข้มแข็งช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการจัดสรรงบประมาณที่สมดุลกัน และจะต้องจัดสรรทรัพยากรภายในต่างๆ ทั้งที่เป็นคนและวัสดุสิ่งของให้ สมดุลกับความจำเป็นของงานและจัดลำดับความสำคัญที่สอดคล้องกับ สภาพภายนอกเพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปด้วยดีมีการทำงานร่วมกันอย่างมี ระเบียบและประสิทธิภาพ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตของการปฏิบัติงานด้านการจัดการสรุปได้ว่า การจัดการชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การวางแผน การประสานงานและการดำเนินการ และการควบคุม ซึ่งการจัดการมีขอบเขตการจัดการภายใน โดยจะต้องจัดสรรทรัพยากรภายในชุมชน ทั้งที่เป็นบุคลากร งบประมาณ กระบวนการ และทรัพยากร ให้สอดคล้องกับความจำเป็นของการดำเนินงาน และการจัดการภายนอก คือ สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งขอบเขตเหล่านี้จะช่วยให้การจัดการชุมชนประสบความสำเร็จ

2.4 แนวคิดและทฤษฎีของการจัดการ

อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์ (2561 : 37-38) กล่าวว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นสะพานสู่ความยั่งยืน เสมือนว่ากระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นเป็นแนวทางการจัดการที่ดีที่สุด หากแต่ต้องไม่หลงลืมด้วยว่าสังคมอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่มีความเป็นพลวัตสูงโดยที่ความสำเร็จความเข้มแข็ง และความยั่งยืนจะดำรงอยู่ได้เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้นเมื่อถึงอีกช่วงเวลาหนึ่งก็ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าสิ่งเหล่านี้จะสามารถต้านทานต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงที่มักเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้มากนักน้อยเพียงใดกระนั้นก็ตามข้อพึงตระหนักที่สำคัญต่อกระบวนการจัดการที่พอจะช่วยเหลือคลี่คลายสถานการณ์เหล่านี้ได้คือ ความต่อเนื่อง โดยความต่อเนื่องต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้ที่เกิดจากการทบทวนบทเรียนและประเมินสถานการณ์อย่างรอบด้าน เพื่อเอื้อต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการที่สอดคล้องกับบริบทและเงื่อนไขของชุมชนในช่วงเวลานั้นๆ ดังนั้น การจัดการจึงต้องมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา หากการจัดการในกิจกรรมใดๆ ไม่มีความต่อเนื่อง ถูกละทิ้ง ขาดการสานต่อ หรือขาดการพัฒนาปรับปรุง ย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวหรือล่มสลายของชุมชน

การจัดการชุมชนล้วนมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้าง ความเข้มแข็งและยั่งยืน ทั้งนี้ การจัดการในบริบทต่างๆ ย่อมเกี่ยวข้องกับคนในบริบทที่แตกต่างกันในการร่วมนำพาชุมชนไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ดังที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุต. โต.) ได้แสดงความเห็นว่าคนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืน อนึ่ง ชุมชนกับการจัดการนั้นมีมาตั้งแต่ยุคอดีตและได้วิวัฒนาการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยชุมชนได้จัดระบบการจัดการชุมชนที่มีกลไกกำกับไว้อย่างแยบยลทั้งด้านการปกครองท้องถิ่น ด้านการจัดการความรู้ ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านการคลังท้องถิ่น ฯลฯ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีการจัดการของ Henri Fayol (1916) มาอธิบายและปรับใช้ในการทำวิจัยการจัดการชุมชน ดังนี้

Henri Fayol (1916) เป็นนักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส ซึ่งถือได้ว่าเป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการปฏิบัติการ (Operational Management Theory) Fayol ได้เขียนหนังสือเล่ม

หนึ่งขึ้น โดยเขาอาศัยประสบการณ์ที่ได้จากการเป็นนักบริหารมาเป็นเวลานาน เขาได้รวบรวมเขียนขึ้นเป็นหลัก (Principles) หลักของ Fayol ดังกล่าวมีความถูกต้อง จนถือได้ว่าเป็นทฤษฎี (Theory) ของการบริหารทีเดียว Fayol มีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่เราจะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล เขาเชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะและเขาสนใจที่จะศึกษาองค์การโดยรวม มุ่งเน้นไปที่กิจกรรมการจัดการ (Managerial Activities) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชา หรือการสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

Fayol ได้อธิบายถึง กระบวนการบริหารจัดการว่าประกอบด้วยหน้าที่ (Functions) ทางการบริหารจัดการ 5 ประการ คือ

1) Planning หรือ การวางแผน หมายถึง หน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อธุรกิจและกำหนดเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางการทำงานในอนาคต

2) Organizing หรือ การจัดองค์การ หมายถึง หน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้งานในองค์กรบรรลุผลสำเร็จได้

3) Commanding หรือการบังคับบัญชาสั่งการ ซึ่งหมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่างๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชาจะทำให้เกิดผลสำเร็จด้วยดี โดยผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต้องเข้าใจคนงานของตน เขาใจขอตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่มีการติดต่อสื่อสารกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำ หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมต้องปรับปรุงแก้ไข เช่นเดียวกันกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดขาดประสิทธิภาพถ้าจำเป็นต้องไล่ออกก็ต้องทำเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4) Coordinating หรือการประสานงานการดำเนินการ หมายถึง ภาระหน้าที่เชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากัน และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน

5) Controlling หรือการควบคุม คือ ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากับแผนที่วางไว้ได้

ทั้ง 5 หน้าที่ที่ Fayol ได้วิเคราะห์แยกแยะไว้นี้ถือได้ว่าเป็นวิถีทางที่จะช่วยให้ผู้บริหารทุกคนสามารถบริหารงานของตนและหน่วยงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีการจัดการของ Fayol ที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยจะนำข้อมูลบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยมาประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยได้แก่การวางแผน การประสานงานและการดำเนินการ และการควบคุม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ชุมชนบ้านโพนหาดต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติงานจริงในการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีการวางแผนโครงการต่างๆ โดยจะเน้นให้ชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดี ที่จะส่งผลถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ผู้วิจัยได้ประยุกต์ทฤษฎีของ Fayol ที่กล่าวถึงการจัดการ โดยมีการประยุกต์ทฤษฎี 5 ขั้นตอน ของการจัดการมาประยุกต์ใช้เพียง 3 ขั้นตอนดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 ทฤษฎีการจัดการที่นำมาประยุกต์ใช้

William Edwards Deming (1986) เป็นปรมาจารย์ทางด้านการบริหารคุณภาพ เขาได้อธิบายถึงหลักเดมมิง (Deming in Mycoted) ว่า “วงจร Deming” ตามแนวคิดของเดมมิง ปัจจุบันจัดเป็นกระบวนการสากลที่ทุกคนทราบกันดีและถือเป็นเครื่องมือการบริหารที่จัดเป็นแกนร่วมของการบริหารที่หลากหลายบนพื้นฐานเดียวกันทั้งนี้ PDCA คือ การจัดการอย่างมีคุณภาพ เป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

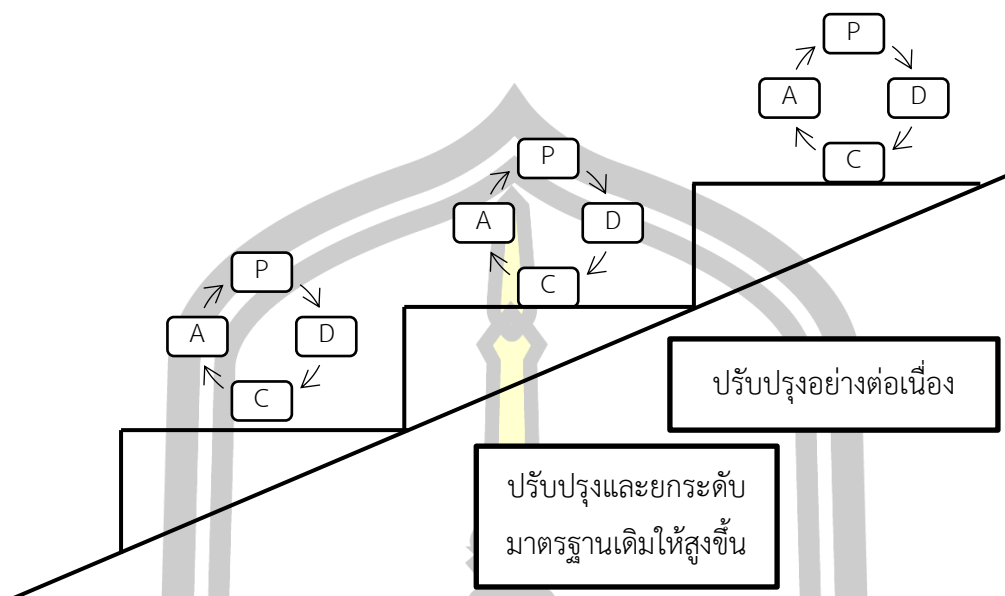
1) ขั้นตอนการวางแผน (Plan) คือ กำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง รวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน วิเคราะห์และกำหนดทางเลือกในการปรับปรุง ในการวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ช่วยลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นได้

2) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) คือ การลงมือปฏิบัติตามแผนหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้เราต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่กำหนดไว้หรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบด้วย

3) ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการที่เราลงมือปฏิบัติหรือจากการดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง สิ่งสำคัญของขั้นตอนนี้คือ ต้องรู้ว่าจะตรวจสอบอะไรบ้างและตรวจสอบบ่อยเพียงใด และข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบนั้นจะนำไปใช้ประโยชน์สำหรับขั้นตอนต่อไป

4) ขั้นตอนการดำเนินการให้เหมาะสม (Act) คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจให้นำกระบวนการหรือแนวทางนั้นไปกำหนดเป็นมาตรฐานใช้บังคับต่อไป แต่หากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้ จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว และขอความช่วยเหลือจากผู้รู้มาให้ความแนะนำในการปรับปรุงต่อไป

แม้ว่าวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริงจะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ที่มา : ปรับปรุงเพิ่มเติมจาก William Edwards Deming (1986)

ภาพประกอบ 4 วงจร PDCA กับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

สมคิด บางโม (2551 : 9) ได้อธิบายวงจร (Deming) ว่าเป็นกระบวนการของลูก และเออร์วิกให้สั้นลง เรียกว่า วงจรเดมมิง (Deming cycle) หรือ PDCA ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

Plan : การวางแผน

Do : การนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติ

Check : การตรวจสอบ เมื่อปฏิบัติไประยะหนึ่งต้องมีการตรวจสอบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรแล้วแก้ไข

Act : การนำแผนที่แก้ไขแล้วไปปฏิบัติใหม่ในการบริหารงานโดยวงจร PDCA สามารถหมุนได้หลายรอบ การบริหารจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งวงจรเดมมิงนี้สามารถนำมาใช้กับกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

จากหลักการวงจรคุณภาพที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินการตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยการวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่และทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อยๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและระดับผลลัพธ์ที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งหลักการดังกล่าวหากนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนบ้านโพนหาดจะช่วยให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ความหมายของชุมชน

ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์ (2553 : 58) ให้ความหมายของความหมายของชุมชนไว้ 2 ประการ ความหมายแรก ชุมชน หมายถึงกลุ่มคนที่มีพื้นฐานของความสนใจร่วมกัน อาจจะรวมกลุ่มกันในพื้นที่เดียวกัน หรืออยู่กระจัดกระจายกับคนละพื้นที่ก็ได้ ประการที่สอง ชุมชน หมายถึง กลุ่มชนซึ่งอยู่อาศัยร่วมกันในพื้นที่อันเป็นท้องถิ่นเดียวกัน มีประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และวัฒนธรรมเดียวกัน มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ช่วยเกื้อกูลให้ประชาชนสามารถที่จะประกอบกิจกรรมซึ่งประชาชนมีความสนใจร่วมกันได้ง่าย

รัชนิกร เศรษฐ์ (2532) กล่าวว่าชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ในท้องที่หรือในเมืองเดียวกัน มีอาณาบริเวณหรือเมืองที่มีกลุ่มคนอยู่ร่วมกัน และกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันมีความสนใจในเรื่องต่างๆ คล้ายกัน

ประดิษฐ์ มัชฌิมา (2522) ให้ความหมายว่า ชุมชนหรือประชาคมต่างจากชุมชนโดยสรุป กล่าวคือ ชุมชนมีความหมายเหมือนกับสังคมมาก และเป็นส่วนประกอบหนึ่งของสังคม แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันบางประการ ดังต่อไปนี้ (1) ชุมชนมีขนาดเล็กกว่าสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (2) สมาชิกของชุมชนมีความสนใจร่วมกันที่จะประสานกันในวงแคบกว่าสังคม (3) ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดกว่าสังคม (4) ชุมชนมีการพบปะสังสรรค์ใกล้ชิดกัน สมาชิกมีความเห็นอกเห็นใจกันลึกซึ้งกว่าสังคม

จารุวรรณ ขำเพชร (2551) ให้ความหมายว่าชุมชนในปัจจุบันมีความหมายที่หลากหลายเนื่องมาจากการหยิบยืมนิยามไปใช้ประกอบกับคำหรือความคิดทางสังคมศาสตร์ที่ขยายวงมากขึ้น เช่น นำมารวมกับชายขอบกลายเป็นชุมชนชายขอบ นำมารวมกับจิตนาการกลายเป็นชุมชนจิตนาการแม้ว่าความหมายของชุมชนที่เกิดขึ้นจากคำใหม่นี้จะสามารถเข้าใจได้อย่างเบาบางในเบื้องต้น หากแต่ก็ให้นัยที่แปลกไปจากความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแบบเดิมได้

ยศ บริสุทธิ์ (2558 : 2) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน เมื่อพิจารณาโดยรูปศัพท์ภาษาไทย คำว่า ชุมชน สามารถพิจารณาได้ 2 คำ คำว่า ชุม และ ชน ดังนี้

ชุม หมายถึง มารวมกัน เช่น พรรค พวก ร่วมกัน ชุมชุม

ชน หมายถึง ชิดจณติดกัน คน ประชาชน กลุ่มคน บรรจบ

เมื่อนำคำว่าชุม และ ชน มาพิจารณารวมกัน เป็นคำว่า ชุมชน จึงมีนัยหมายถึง การอยู่ร่วมกันเป็นพวกเดียวกันของกลุ่มหรือกลุ่มคน

กาญจนา แก้วเทพ (2538 : 14) ได้ให้ความหมายของชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันมีความมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีฐานะหรืออาชีพที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน (Homogeneous) มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกัน ผู้อยู่ในอาศัยในชุมชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นชุมชนเดียวกันมีการดำรงรักษาคุณค่า และมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนารวมทั้งการถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานด้วย

สีลาภรณ์ นาครทรรพ (2539 : 241) ได้ให้ข้อคิดเห็นคำว่า “ชุมชน” มีความหมายในเชิงกระบวนการที่มีพลวัต กล่าวคือ ความเป็นชุมชนจะวัดหรือดูได้จากกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่รวมตัวกันว่ามีลักษณะอย่างไร ลำพังเพียงการรวมตัวกันของคนในหมู่บ้านหรือพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดไม่เพียงพอที่จะกล่าวได้ว่าที่นั่นมีชุมชน หรือมีองค์กรชุมชน แต่การรวมตัวนั้นจะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์กิจกรรมการมีส่วนร่วมของคนในกลุ่มมีการจัดการกลุ่มหรือองค์กรนั้นๆ ด้วย องค์กรชุมชนหรือองค์ประชาชนนับเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนากระบวนการของการพัฒนา

อมรวิรัช นาครทรรพ (2551) ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า “ชุมชน” หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มคนที่มียุทธประสงค์ร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นการรวมตัวกันตามพื้นที่หรือไม่ใช้พื้นที่ก็ได้ โดยสมาชิกของชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเรียนรู้ในการกระทำต่างๆ ร่วมกัน โดยนัยนี้ขอบเขตความหมายของคำว่า “ชุมชน” จึงค่อนข้างกว้างขวาง อาจหมายถึงกลุ่มคนจำนวนน้อยในพื้นที่เฉพาะเจาะจง เช่น หมู่บ้านเล็กๆ ไปจนถึงพื้นที่ในระดับจังหวัดหรือระดับภูมิภาคหรืออาจหมายถึงกลุ่มคนที่มีได้ผูกโยงกันด้วยพื้นที่ แต่สัมพันธ์กันด้วยพันธกิจและจุดมุ่งหมายร่วมกันบางอย่าง เช่น กรณีสมาชิกสมาคมหรือชุมชนต่างๆ เป็นต้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง องค์กรทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่ง และปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้ สามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้

2.6 องค์ประกอบ โครงสร้าง และหน้าที่สำคัญของชุมชน

องค์ประกอบของชุมชนมี 3 ประการ

- 1) คนคือประชากรในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชน
- 2) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างหรือประดิษฐ์ขึ้น
- 3) สิ่งที่ยุทธศาสตร์สร้างขึ้น

ซึ่งทั้ง 3 ประการที่กล่าวมามีความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกัน โดยมีคนหรือประชากรในฐานะเป็นสมาชิกชุมชนมาอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งปลูกสร้างหรือประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ ขึ้นในชุมชนโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นพื้นฐานเพื่อให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

โครงสร้างที่สำคัญของชุมชน โครงสร้างของชุมชนถือเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดเป็นชุมชน ซึ่งโครงสร้างของชุมชนที่สำคัญ มีดังนี้

1) สมาชิก หมายถึง ผู้มีสิทธิและมีส่วนร่วมในสมาคม องค์กร ซึ่งรวมถึงผู้มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการอาศัยอยู่ในชุมชน

2) กลุ่มสมาชิกและความสัมพันธ์ หมายถึง บุคคลจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันหรือมีปฏิสัมพันธ์หรือกระทำต่อกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงการมีความสัมพันธ์กันทั้งในและเชิงเครือญาติ หรือสายเลือด หรือมีความสัมพันธ์กันเชิงสังคมอื่นๆ ด้วย

3) สถาบันทางสังคมซึ่งเป็นจุดหลอมรวมและที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและกิจกรรมบางอย่างที่มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา และสถาบันการเมืองการปกครองและสถาบันนันทนาการ

4) สถานภาพและบทบาทของสมาชิก หมายถึง สมาชิกภาพ ตำแหน่งและหน้าที่ของบุคคล โดยบุคคลแต่ละคนสามารถมีสถานภาพและบทบาทหลายอย่าง เช่น พ่อ นอกจากทำหน้าที่เป็นพ่อของลูกแล้ว พ่อยังมีหน้าที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน เป็นแรงงานหลักของครัวเรือนในการประกอบอาชีพ หรืออาจเป็นผู้นำชุมชนด้วย เป็นต้น

5) บรรทัดฐาน ธรรมเนียม หรือกฎระเบียบแบบแผน หมายถึง แนวทางหรือเป็นเครื่องมือที่กำหนดหรือเป็นกรอบหรือแบบอย่างให้สมาชิกของสังคมยึดถือปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของสังคม

หน้าที่สำคัญของชุมชน หน้าที่ของชุมชนเป็นหน้าที่ที่สมาชิกในชุมชนพึงร่วมกันในการจัดให้มีขึ้นภายในชุมชน ซึ่งหน้าที่ที่สำคัญดังกล่าว มีดังนี้ (ยศ บริสุทธิ, 2558 : 7-9)

1) สร้างคนและคุณภาพชีวิต การผลิตสมาชิกใหม่ของชุมชน เป็นการกำเนิดหรือสืบทอดทายาทของสมาชิกในชุมชนให้คงอยู่ ซึ่งเมื่อมีสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในชุมชน ต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การศึกษา การปลูกฝังคุณงามความดีและคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคมอย่างมีความสุข โดยชุมชนจัดให้มีการบริการการศึกษา การปลูกฝังค่านิยม และความประพฤติให้กับสมาชิกในชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ต้องมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนให้อยู่ดีกินดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพชีวิตด้านการสาธารณสุข โดยชุมชนจัดให้มีการบริการสาธารณสุขมูลฐาน การนันทนาการในชุมชน การอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค เป็นต้น

2) สร้างบ้านแปลงเมือง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในชุมชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการชุมชนและการปกครอง ซึ่งหน้าที่ที่สำคัญของชุมชนในการจัดการชุมชนและการปกครอง อาทิ การควบคุมทางสังคม การคุ้มครองสวัสดิภาพของสมาชิก การรักษาความเรียบร้อย

ตลอดจนการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกในชุมชนเป็นต้นโดยการดำเนินการดังกล่าวต้องมีการปกครองระดับท้องถิ่นทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเข้ามาเกี่ยวข้อง

3) สร้างงานและฐานเศรษฐกิจ การสร้างงานหรือการผลิต และการสร้างฐานเศรษฐกิจ เป็นสิ่งจำเป็นในการทำให้สมาชิกและชุมชนเกิดความมั่นคง โดยเฉพาะความมั่นคงทางอาหารและฐานเศรษฐกิจ ซึ่งการสร้างฐานเศรษฐกิจ มิใช่เพียงการผลิตเท่านั้น แต่รวมถึงมีการจำหน่ายผลผลิตด้วย อาทิ ในชุมชนชนบทหรือชุมชนเกษตรคนในชุมชนได้มีการประกอบอาชีพหรือทำงานเพื่อทำการผลิตทางการเกษตรและอาหารโดยการนำผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคไปจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้หรือสร้างฐานทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2.7 ลักษณะชุมชนเข้มแข็ง

อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2551 : 46) ได้อธิบายถึงชุมชนเข้มแข็งจะมีลักษณะสำคัญต่อไปนี้

1) ชุมชนที่มีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่น จำแนกได้เป็น 2 มิติ ได้แก่ ในทางกายภาพหรือรูปธรรม สมาชิกของชุมชนทั้งบุคคล ครอบครัว มีศักยภาพ มีการพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งของส่วนตัวและส่วนรวม ทั้งด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม การพัฒนาชุมชน การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ฯลฯ ในทางนามธรรมหรือจิตวิญญาณ คือ สมาชิกของชุมชนมีค่านิยมความเชื่อต่อสิ่งสูงสุดอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนและสมาชิกในชุมชน มีความรักใคร่สามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือแบ่งปันระหว่างกัน ไม่ทอดทิ้งกัน ฯลฯ

2) ชุมชนมีศักยภาพและความสามารถในการจัดการตนเอง (Self Organization) ได้ โดยมีทุน แรงงาน ทรัพยากร เพื่อยังชีพพื้นฐานทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน แม้จะมีการพึ่งพิงภายนอก ก็อยู่ในลักษณะที่ชุมชนมีอำนาจในการจัดการ การเลือกสรร การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมสูง ไม่ว่าในด้านอาชีพ การศึกษา การกิน การอยู่ ประเพณี ฯลฯ

3) ชุมชนสามารถควบคุมและจัดการกับปัญหา (Self-Regulation) ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยอำนาจ ความรู้ และกลไกภายในของชุมชน กำหนดแนวทางของการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยความร่วมมือหรือความสัมพันธ์ภายในชุมชนเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ

4) ชุมชนที่พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้สร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ การบริหารจัดการ การปกครองวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ฯลฯ มีผลให้ชุมชนมีความรู้ และความสามารถที่จะพัฒนาตนเอง และถ่ายทอดความรู้นั้นได้อย่างต่อเนื่อง ลักษณะที่เข้มแข็งของชุมชนแสดงออกทางพฤติกรรมที่สะท้อน

ถึงระบบคุณค่าทางนามธรรมอย่างชัดเจน เช่น การมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น พร้อมเพียงและต่อเนื่อง ในการทำงานของส่วนร่วม การเอื้อเพื่อแบ่งปัน ใส่ใจและช่วยเหลือกันและกันในยามทุกข์ยาก การแสดงความเคารพนับถือ ศรัทธาในอุดมคติหรือค่านิยมอันใดร่วมกัน และถ่ายทอดให้สืบเนื่องสู่คนรุ่นต่อไปรวมถึงการปฏิบัติตน ยอมรับขนบธรรมเนียมประเพณี ข้อบังคับของชุมชนในการใช้ทรัพยากร การดำรงชีวิต การจัดความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ เป็นต้น จากการศึกษาลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าชุมชนที่มีความเข้มแข็งต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้ สมาชิกในชุมชนมีการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการจัดการของชุมชน โดยชุมชนมีกฎ ระเบียบควบคุมและจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้ กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยอาศัยความร่วมมือภายในชุมชนเป็นหลัก การศึกษาลักษณะของชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านโพธิ์หาด ตำบลครั้งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดน่าน ในประเด็นการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่มีการพึ่งพาตนเองได้ มีกระบวนการจัดการชุมชนเป็นที่ยอมรับของผู้คนภายในชุมชน และปัจจัยที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจนได้รับรางวัลชุมชนต้นแบบทางเศรษฐกิจพอเพียง “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข”

2.8 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชน

มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จ ที่เป็นส่วนสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในการจัดการชุมชนประสบความสำเร็จ ดังนี้

Blocher, Edward J. et al. (2005) กล่าวว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จว่าจะส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการดำเนินงาน และเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นส่วนที่มีความสำคัญของธุรกิจกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่จะต้องพบเจอในการดำเนินงาน เพื่อให้กิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นด้านการแข่งขัน ซึ่งสิ่งนี้จะบ่งบอกว่ากิจกรรมของเราอยู่เหนือคู่แข่งหรือไม่ ซึ่งจะเรียกปัจจัยนี้ว่าเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพื่อจะทำให้กิจกรรมนั้นสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้าในระยะยาว ปัจจัยแห่งความสำเร็จจะมีความสำคัญกับผู้นำเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้นำ เพื่อจะได้กำหนดกลยุทธ์ขึ้นมาใช้ให้สอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัจจัยแห่งความสำเร็จสามารถจำแนกได้เป็น 2 หลัก ดังนี้

1) ปัจจัยภายใน จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยด้านบุคลากร การที่องค์กรจะทำภารกิจหลักให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพนั้น องค์กรต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในปริมาณที่เหมาะสมกับงาน ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงาน เพราะบุคลากรเป็นผู้จัดหาทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเงิน วัสดุอุปกรณ์การจัดการ การที่องค์กรเริ่มต้นด้วยการมีบุคลากรที่

ดีมีความสามารถสิ่งอื่นๆ ก็จะดีตามมาด้วย ทักษะของบุคลากรมี 5 ประการ คือ ภาวะผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญเฉพาะองค์ความรู้ ความสัมพันธ์ และความเชื่อมโยง

(2) ปัจจัยด้านงบประมาณ ใช้วัดความสำเร็จ ได้แก่ ผลผลิตที่เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งผลผลิตต้องมีความสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้ใช้ไปจริง นอกจากนี้ยังมีการวัดจากผลผลิตที่สำเร็จขึ้นนั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือกลุ่มเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดอีกด้วย

(3) ปัจจัยด้านกระบวนการ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่วัดความสำเร็จของกิจกรรมหรือโครงการ เพราะกระบวนการจัดการภายในถือได้ว่าเป็นหนึ่งกลยุทธ์ที่ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล ชัดเจน ซึ่งผลของการบริหารจัดการภายในชุมชนย่อมส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนหรือองค์กร ทั้งนี้ ผู้นำอาจจะใช้เครื่องมือการบริหารจัดการตามสถานการณ์ รูปแบบ หรือวิธีการได้ตามช่วงเวลา เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความสำเร็จของชุมชนได้อย่างสูงสุด

(4) ด้านทรัพยากร เป็นปัจจัยที่ทำให้เห็นว่าองค์กรมีความได้เปรียบทางทรัพยากรภายในองค์กรอื่น ทรัพยากรดังกล่าวรวมไปถึงแหล่งความรู้แหล่งที่สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่มีความแตกต่างและมีความได้เปรียบกับคู่แข่งแล้ว เมื่อผู้นำองค์กรรู้จักใช้รู้จักบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้ตอบสนองความต้องการและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันย่อมส่งผลดีกับองค์กร

2) ปัจจัยภายนอก จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

(1) ด้านสังคม เป็นปัจจัยภายนอกองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอาจมีผลกระทบไม่มากนักน้อยกับองค์กร เป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารองค์กรต้องมีการควบคุม บริหารจัดการ หรือสร้างความได้เปรียบกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ

(2) ด้านเศรษฐกิจ ผู้บริหารในยุคปัจจุบันจะต้องตื่นตัวและรู้เท่าทันความเป็นไปของเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศเพราะต้องอยู่ท่ามกลางการแข่งขันแย่งชิงลูกค้าขณะที่ทรัพยากรต่างๆ ก็มีอยู่อย่างจำกัด

(3) ด้านการเมืองและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลแต่ละสมัยย่อมมีการเปลี่ยนแปลงของนโยบายตามแนวทางการบริหารงานภายในเพื่อขับเคลื่อนประเทศ ซึ่งนโยบายที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาจส่งผลสู่การดำเนินงานทุกระดับ จากระดับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน รวมไปถึงประชาชน ในส่วนของการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ หมายถึง ส่วนราชการภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การสนับสนุนอาจจะแบ่งเป็นสนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการ การสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นนักวิชาการได้อธิบายถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จ ผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนจะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายใน และภายนอก เพื่อให้ชุมชนสามารถอยู่รอด พึ่งพาตนเองได้อย่างพอเพียง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลข้างต้นไปวิเคราะห์กับปัจจัยที่สนับสนุนให้ชุมชนบ้านโนนหาดประสบความสำเร็จเป็นชุมชนต้นแบบด้านความพอเพียงได้อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้กับชุมชนอื่นๆ ไปบูรณาการใช้อย่างถูกต้องต่อไป

3. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านโนนหาด ตำบลคงครั่งน้อย อำเภอกะหรัง จังหวัดร้อยเอ็ด

3.1 ประวัติความเป็นมา

บ้านโนนหาดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2492 เป็นชื่อตั้งขึ้นตามตำนานเล่าว่าเมื่อหลายร้อยปีก่อนมี พระยาฮาดและพระยาทอนมีศักดิ์เป็นพี่น้องกันพร้อมบริวารคือพระนางจะแอ่นและพระนางแสนสี ซึ่งเป็น พ่อค้าขายครั้ง ได้เดินทางมาขายครั้งท่ามกลางทุ่งอันกว้างใหญ่มีความแห้งแล้งกันดาร ต่อมาพระยาฮาด และพระนางทั้งสองได้เสียชีวิตลงที่บ้านโนนหาด ซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านโนนหาดในปัจจุบัน ส่วนพระยาทอน ได้เสียชีวิตลงที่บ้านโนนทอน ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับบ้านโนนหาด หมู่บ้านโนนหาดเป็นหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง แหล่งผักปลอดสารพิษ ข้าวอินทรีย์ แมลงเลิสรส ฟังเพลงกล่อมผัก เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ แหล่งเดียวในจังหวัดร้อยเอ็ดตามคำขวัญที่ว่า “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ลือเลื่องแมลงเลิสรส พัดยศล้ำเลิศ งานฝีมือ เลื่องลือผักปลอดสารพิษ ม่วนอีหลีประเพณีบุญบั้งไฟ พระเจ้าใหญ่ร่วมบูชา ถิ่นกำเนิดตำนานทุ่งกุลารุ พระยาฮาด พระยาทอน” เริ่มแรกเมื่อปี พ.ศ. 2492 มีราษฎรได้ย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านโนนทอน จำนวน 3 หลังคาเรือน คือ (1) พ่อใหญ่ณรงค์ สารางคำ (2) พ่อใหญ่คำหล้า พลสามารถ (3) พ่อใหญ่ทองสี คำภูเมือง ในปี พ.ศ. 2516 ได้แยกหมู่บ้าน จากหมู่ที่ 3 เป็นหมู่ที่ 12 โดยขณะนั้นมีครัวเรือน 42 ครัวเรือน มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อว่าผู้ใหญ่ณรงค์ สารางคำ จนถึง พ.ศ. 2531 พ่อใหญ่ณรงค์ สารางคำ ได้หมดวาระการดำรงตำแหน่งจึงได้เลือกผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ได้นายไพบูลย์ กระสินหอม เมื่อปี พ.ศ. 2536 ได้แยกจำตำบลคงครั่งใหญ่มาเป็นต.คงครั่งน้อย เมื่อปี พ.ศ. 2552 นายไพบูลย์ กระสินหอม ได้หมดวาระลง จึงได้เลือกผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ คือ นายสุวรรณ บุญสงกา และดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน

3.1.1 วิสัยทัศน์หมู่บ้าน

“เป็นหมู่บ้านก้าวหน้า ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

3.1.2 คำขวัญ

โพนฮาดเศรษฐกิจพอเพียง
พัฒนาล้ำเลิศงานฝีมือ
ม่วนอีหลีประเพณีบุญบั้งไฟ
ถิ่นกำเนิดตำนานทุ่งกุลา

ลือเลื่องแมลงเลิศรส
เลื่องลือผักปลอดสารเคมี
พระเจ้าใหญ่ร่วมบูชา
พญาฮาด พญาทอน

3.1.3 อัตลักษณ์

วิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง

3.1.4 สภาพภูมิศาสตร์

เป็นหมู่บ้านอยู่กลางทุ่งกุลาร้องไห้ พื้นที่ราบ ดินร่วนปนทรายและเค็ม มีหนองน้ำอยู่กลางหมู่บ้าน มีร่องระบบน้ำในพื้นที่ทำนาเป็นระยะๆ ทิศตะวันออกมีที่ดอนโนนโบราณ ซึ่งเรียกว่า โพนทอนน้อย บ้านโพนฮาด อยู่ห่างจากตัวหวัด 66 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอ 19 กิโลเมตร หมู่บ้านอยู่ทางทิศเหนือของตำบล ทิศใต้ของอำเภอและจังหวัด

3.1.5 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านเมืองบัว หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองบัว
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านดงครั้งน้อย หมู่ที่ 1 ตำบลดงครั้งน้อย
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านโพนทอน หมู่ที่ 3 ตำบลดงครั้งน้อย
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านดงครั้งใหญ่ หมู่ที่ 2 ตำบลดงครั้งใหญ่

3.1.6 ประชากร/รายได้เฉลี่ยประชากร

โดยมีครัวเรือนทั้งหมด 167 ครัวเรือน
มีประชากรทั้งหมด 696 คน
เป็นชาย 350 คน
เป็นหญิง 346 คน

3.1.7 รายได้เฉลี่ย

บ้านโพนฮาดมีรายได้เข้าชุมชน ประมาณ 47,392,800 บาท/ปี รายจ่าย 22,665,260 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 107,207 บาท/คน/ปี (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด, 2561)

3.1.8 ผู้นำท้องถิ่น

1) นายสุวรรณ บุญสงกา	ผู้ใหญ่บ้าน
2) นายสุรินทร์ สีขิรัมย์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3) นายกัณหา ราโซ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4) นายสมบัติ พนมเขต	ผู้รักษาความสงบประจำหมู่บ้าน

3.1.9 การปกครองของหมู่บ้าน

แบ่งออกเป็น 4 คຸ່ມ ดังต่อไปนี้

- 1) คຸ່ມกลางสามัคคี (สีเขียว) มีนางประภรณ์ น้อยชา เป็นหัวหน้าคຸ່ມ รับผิดชอบ 36 ครัวเรือน กิจกรรมเด่นภายในคຸ່ມ ประกอบด้วย
 - โฮมสเตย์ จำนวน 6 หลัง
 - ครัวเรือนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 6 ครัวเรือน
 - ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (สปก.) จำนวน 2 ครัวเรือน
 - ฐานเรียนรู้ฟล่อแมลง
 - ฐานเรียนรู้การเลี้ยงกบ
 - อสม. ดีเด่นองชนะเลิศระดับภาค ปี 2561 สาขาคุ้มครองผู้บริโภคร
- 2) คຸ່มหนองหมี่พัฒนา (สีแดง) มีนายธีรภาพ ไช้สังข์ เป็นหัวหน้าคຸ່ມ รับผิดชอบ 50 ครัวเรือน
 - ครัวเรือนสัมมาชีพดีเด่นระดับภาค ปี 2561
 - ฐานเรียนรู้การเลี้ยงโคขุน
 - ครัวเรือนสัมมาชีพต้นแบบ
- 3) คຸ່มตะวันลับฟ้าร่วมแรง (สีน้ำเงิน) มีนายสมพร บุญภักโย เป็นหัวหน้าคຸ່ມ รับผิดชอบ 41 ครัวเรือน
 - ฐานเรียนรู้การปลูกผัก
 - แปลงเกษตรอินทรีย์

4) คัมตะวันยอแสงร่วมใจ (สี่เหลืง) นายสุวรรณ เกณท์สาकु เป็นหัวหน้าคัม
รับผิดชอบ 40 ครั้วเรือน

- ฐานเรียนรู้การทำผัดยศ
- ฐานเรียนรู้การเลียงหนุนา

3.2 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด ตำบลคงครั่งน้อย อำเภอกษेत्रวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยหลัก 5 ดี ของชุมชนบ้านโนนหาด

3.2.1 หมวดคนดี 5 ตัวชี้วัด

1) หมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมทางศาสนา หมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมส่งเสริม
การปฏิบัติตามหลักการทางศาสนา โดยจัดให้คนในหมู่บ้านร่วมทำบุญตักบาตร สมาทานศีล ฟัง
เทศน์ ฟังธรรม เวียนเทียนที่วัด ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวัน
อาสาฬหบูชา เป็นประจำทุกกิจกรรมไม่เคยขาด โดยมีคนในหมู่บ้านทุกครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรม

2) หมู่บ้านมีกิจกรรม และงบประมาณส่งเสริมเชิดชูคนดี บ้านโนนหาดมีกิจกรรมใน
การส่งเสริมเชิดชูคนดีที่เป็นแบบอย่างในการครองตน ครองคน ครองงาน เป็นแบบอย่างในการมี
ความกตัญญู เสียสละ จิตอาสาช่วยเหลือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และหมู่บ้านส่งเสริมให้คนใน
หมู่บ้านเป็นคนดี

3) หมู่บ้านมีกิจกรรมบ้าน วัด โรงเรียน ที่เกื้อกูลกันในลักษณะประจำ มีการอบรม
ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะกิจกรรมสำหรับเยาวชนบ้านโนนหาด โรงเรียนบ้านโนนหาด
และวัดบ้านโนนหาดมีการจัดกิจกรรมค่ายธรรมะสำหรับเยาวชนเป็นประจำทุกปี และกิจกรรมสอน
ธรรมะสำหรับนักเรียน/เยาวชน บ้านโนนหาดทุกวันอาทิตย์ที่วัดสว่างทุ่งรังสี เด็กและเยาวชนบ้าน
โนนหาดทุกคนต้องได้เรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

4) หมู่บ้านมีกิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ บ้านโนนหาดมีการจัดกิจกรรมบำเพ็ญ
ประโยชน์ต่อเนื่องเป็นกิจวัตร ระดับครัวเรือนใช้กิจกรรมหน้าบ้านสวย หลังบ้านสวน บนบ้านงาม
ทุกครัวเรือนรักษาบ้านเรือนของตนเอง จากหมู่บ้านที่แห้งแล้งกลางทุ่งกุลารัเป็นหมู่บ้านที่น่าอยู่
กิจกรรมในระดับหมู่บ้านจัดกิจกรรมเดือนละวันร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน เดือนละ 1 ครั้ง และ
นอกจากนั้นยังจัดกิจกรรมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์เป็นพระราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในวันสำคัญต่างๆ การพัฒนาหมู่บ้านเพื่อเตรียมจัดกิจกรรมบุญประเพณี การพัฒนาหมู่บ้าน
เพื่อเตรียมรับนักท่องเที่ยวบ้านโนนหาดมีกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ มากกว่าปี
ละ 30 ครั้ง

5) หมู่บ้านมีกิจกรรมร่วมกันทำเพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน บ้านโพนฮาด เป็นหมู่บ้านที่จะเป็นกรรมร่วมกันในการประเพณีปฏิบัติตามประเพณี ตามประเพณี 12 เดือน (ฮีด 12) ครบทุกประเพณี และบ้านโพนฮาดได้รับความไว้วางใจจากตำบลครั้งน้อยเป็นเจ้าภาพในการ จัดกิจกรรมประเพณีบุญเดือนหก บุญบั้งไฟและบุญบั้งไฟบ้านโพนฮาดถือเป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ ระดับอำเภอ กิจกรรมสร้างความสมัครสมานสามัคคีให้กับชุมชน

3.2.2 หมวดรายได้ดี 4 ตัวชี้วัด

1) หมู่บ้านมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของครัวเรือน บ้านโพนฮาดมีการส่งเสริม การจัดกิจกรรมบัญชีครัวเรือนมาตั้งแต่ปี 2557 โดยมีครูอาสาและวิทยากรจากสำนักงานตรวจสอบ บัญชีสหกรณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด มาสอนในชุมชนซึ่งปัจจุบันทุกครัวเรือนในบ้านโพนฮาด มีการจัด บัญชีต่อเนื่องและเป็นรูปประธรรมมีครัวเรือนต้นฉบับสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านการจัดทำ บัญชีครัวเรือนจำนวน 50 ครัวเรือน และจำนวนครัวเรือน 155 ครัวเรือน คิดเป็น 92.81% ของ ครัวเรือนในหมู่บ้านมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง มีครูบัญชีถ่ายทอด ณ ศูนย์ปราชญ์ ชาวบ้านจำนวน 3 คน คือ นางจันทร์หอม บุญครอง นางสาวยณห์ แก้วน้อย และนางหว่า เกณฑ์สาคุ และในปัจจุบันมีการขยายผลจากการทำบัญชีในเล่มมาเป็นการทำบัญชีครัวเรือน ผ่าน แอปพลิเคชัน ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

2) หมู่บ้านมีกลุ่มการผลิตการแปรรูป การตลาดที่สร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้าน เช่น กลุ่มเลี้ยงโคบ้านโพนฮาด กลุ่มทำพัตยศ กลุ่มร้านค้าชุมชนประธานกลุ่ม กลุ่ม อสม. กลุ่มส่งเสริม การท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มแมลงเลิสรส กองทุนแก้ไขปัญหาคาความยากจน ผลผลิต ปุยอินทรีชีวิภาพ/น้ำหมักชีวิภาพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรและของฝากที่ระลึก กลุ่มแปรรูป ข้าวหอมมะลิเครือข่ายนาแปลงใหญ่ กลุ่มเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ กลุ่มนาแปลงใหญ่ กองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นต้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนบ้านโพนฮาดเป็นอย่างมาก ทำให้ชุมชนมีรายได้ในครัว เรือเพิ่มขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริม หรือสามารถสร้างเป็นอาชีพหลักได้อีกด้วย

3) หมู่บ้านมีครัวเรือนน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อลด หนี้ปลดหนี้สร้างครอบครัวเข้มแข็ง เช่น มีการปลูกผักปลอดสารพิษ เพื่อสามารถขับเคลื่อนการ รับรองมาตรฐาน GAP นำสินค้าไปจำหน่ายห้างบิ๊กซี และตลาดนัดทั้งในและนอกชุมชน ส่งศูนย์ การกระจายสินค้าส่งศูนย์กระจายสินค้าผักโลตัส จังหวัดขอนแก่น และได้รับอนุญาตนำผักไป จำหน่ายตลาดกรีนมาร์เก็ต โรงพยาบาลเกษตรวิสัย และ MOU ส่งผักปลอดสารพิษให้กับ โรงพยาบาลเกษตรวิสัยสัปดาห์ละ 7,000 บาท เป็นต้น

4) หมู่บ้าน มีศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ หรือปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับการเรียนรู้หรือการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน นายแสวง มะโนลัย) เป็นศูนย์ปราชญ์ระดับต้นๆ ของประเทศ เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน สถานที่อบรมถ่ายทอดความรู้แบบครบวงจรมีการขายงานที่หลากหลาย

3.3.3 หมวดสุขภาพดี 5 ตัวชี้วัด

1) หมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมความปลอดภัยของอาหาร หมู่บ้านผลิตผักปลอดภัยสามารถขับเคลื่อนการขอรับมาตรฐาน GAP นำสินค้าไปจำหน่ายหน้าห้างบิ๊กซี และตลาดนัดทั้งในและนอกชุมชน ส่งศูนย์กระจายสินค้าส่งศูนย์กระจายสินค้าผักโลตัสจังหวัดขอนแก่น และได้รับอนุญาตให้นำผักไปจำหน่ายตลาดกรีนมาร์เก็ต โรงพยาบาลเกษตรวิสัย และ MOU ส่งผักปลอดสารพิษให้กับโรงพยาบาลเกษตรวิสัยทุกสัปดาห์

2) การเฝ้าระวังโรคระบาด โรคติดต่อในพื้นที่ หมู่บ้านร่วมกับกลุ่ม อสม. องค์การบริหารส่วนตำบลดงครั่งน้อย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงครั่งน้อย จัดกิจกรรมเฝ้าระวังโรคระบาดโรคติดต่อในพื้นที่โดยการจัดกิจกรรมทำลายลูกน้ำยุงลายสัปดาห์ละ 1 ครั้งการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการเฝ้าระวังโรคระบาด จากสถิติโรคไข้เลือดออกในตำบลดงครั่งน้อยปีการ 2561 รายงานเบื้องต้นมีผู้ป่วยหมู่บ้านที่ 1-11 จำนวน 65 ราย หมู่ที่ 12 บ้านโพธิ์ฮาด ไม่มีคนป่วยโรคไข้เลือดออก การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหมู่บ้านร่วมกันกับ อสม. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงครั่งน้อย ปศุสัตว์อำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบลดงครั่งน้อย ร่วมกันสำรวจสุนัข มีสุนัข จำนวนทั้งหมด 63 ตัว เป็นตัวผู้ 46 ตัว ตัวเมีย 17 ตัว ได้รับวัคซีน จำนวน 63 ตัว สำรวจแมวภายในบ้าน มีแมวจำนวน 13 ตัว เป็นตัวผู้ 5 ตัว ตัวเมีย 8 ตัว ได้รับวัคซีน 0 ตัวในรอบปี 2561 มีบุคคลถูกสุนัขกัด 3 ราย ได้รับวัคซีน ครบ 3 ราย

3) หมู่บ้านมีการณรงค์ และส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายเป็นประจำ บ้านโพธิ์ฮาดมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายเป็นประจำกิจกรรมมีทั้งกิจกรรมที่หมู่บ้านขับเคลื่อนเอง กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการ กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาชน บ้านโพธิ์ฮาดได้รับการสนับสนุนด้านสุขภาพจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. การจัดกิจกรรมประกอบด้วย

4) หมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมลดอุบัติเหตุทางถนนในหมู่บ้าน บ้านโพธิ์ฮาดร่วมกับเครือข่ายจัดให้มีการให้ความรู้กับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านที่เกี่ยวกับการใช้รถใช้ถนนให้รู้จักกฎจราจร ครอบครัวยุติภัยปลอดภัยบ้านโพธิ์ฮาดจึงไม่มีมอเตอร์ไซด์เสี่ยงดังในเวลาค่าคืนใช้ที่ดีในรอบปี 2561 บ้านโพธิ์ฮาดไม่มีอุบัติเหตุทางถนนเกิดขึ้นกับประชาชนบ้านโพธิ์ฮาด ช่วงเทศกาล

วันหยุดยาว เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ บ้านโพธิ์ฮาดจะมีอาสาสมัครกำกับการบริหารส่วนตำบลครั้งน้อย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเข้าเวรจุดบริการด้านชุมชนจุดหลักของตำบลประจำ ในส่วนของบ้านโพธิ์ฮาดจะใช้ด้านครอบครัวจุดสกัดไม่ให้คนในครอบครัวที่ดื่มมาแล้วไปขับขี่พาหนะ ถ้าครอบครัวไม่สามารถห้ามได้คณะกรรมการหมู่บ้านจึงร่วมกับครอบครัวห้ามไม่ให้มาแล้วขับยานพาหนะจากการดำเนินการด้านครอบครัว ทำให้บ้านโพธิ์ฮาดไม่มีอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาล

5) หมู่บ้าน มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานกลุ่ม/องค์กรด้านสุขภาพอย่างเข้มแข็ง บ้านโพธิ์ฮาดมีการบูรณาการสุขภาพการ ดำรงชีวิต วิถีชีวิต การประกอบอาชีพการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านจะได้ร่วมกันคิดอย่างเป็นระบบ และพัฒนาพร้อมๆ กัน บ้านโพธิ์ฮาดหมู่บ้านที่มีวิถีพอเพียงการประกอบอาชีพทางการเกษตร จะไปเป็นเกษตรกรอินทรีย์ พี่ผักจะต้องปลอดภัยสิ่งแวดล้อมจะต้องดีควบคู่กันไป ทำให้บ้านโพธิ์ฮาดประสบความสำเร็จขณะสุขภาพมี อสม. ดีเด่นของจังหวัดร้อยเอ็ดด้านคุ้มครองผู้บริโภคปีการ 2561 คือ นางสาวนันท แก้วน้อย

3.3.4 หมวดสังคม 6 ตัวชี้วัด

1) หมู่บ้านมีศูนย์ดำรงธรรมหมู่บ้านเป็นไปตามโครงการและอำนาจหน้าที่ตามที่กรมการปกครองกำหนด บ้านโพธิ์ฮาดบริหารหมู่บ้านด้วยกลไกกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และทำอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็งเป็นแบบอย่างให้กับหมู่บ้านอื่นทั้งในอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด และต่างจังหวัดได้มาศึกษาด้วย (1) มีโครงการสร้างรูปแบบ คณะกรรมการหมู่บ้าน (2) มีสำนักงานศูนย์ดำรงธรรมหมู่บ้าน (3) มีระบบการรับลงทะเบียนเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ (4) มีการจัดเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ (5) มีกิจกรรมกลไกกลื่นข้อพิพาท (กม.) และ (6) มีกลไกกลื่นและรายงานผลในอำเภอทราบ

2) หมู่บ้านมีกฎกติกาเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านที่ชอบธรรม บ้านโพธิ์ฮาด มีการกำหนดกติกาของหมู่บ้านโดยกติกาผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านจัดทำป้ายติดประกาศกติกาหมู่บ้านทำผิดกำหนดค่าปรับ หรือใช้มาตรการทางสังคม คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้รักษากฎกติกา และกฎกติกามีการทบทวนเป็นประจำทุกปี

3) หมู่บ้านมีความเข้มแข็งด้านการแก้ปัญหาเสพติด บ้านโพธิ์ฮาดมีกองทุนแม่ทัพแผ่นดินเป็นกองทุนขับเคลื่อนเป็นหมู่บ้านที่ปลอดภัยจากยาเสพติดไม่มีผู้ค้า ไม่มีผู้เสพ การสร้างความเข้มแข็งนำกระบวนการของกองทุนแม่ทัพแผ่นดินมาปรับใช้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานมีหัวหน้าผู้คุม กรรมการผู้คุมตรวจสอบครอบครัวสีขาว บูรณาการทำงานบ้านวัดโรงเรียนเยาวชนทุกคนจะต้องได้เรียนพุทธศาสนาวินัย ศาสิกในครัวเรือนไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมายใดๆ และได้รับการคัดเลือกเป็นครัวเรือนสีขาว จากการดำเนินกิจกรรมองค์กรครอบครัวเรือนสมาชิกกอง

แม่ทัพของแผ่นดิน และปฏิบัติตามกฎของกองทุนอย่างเคร่งครัด สมาชิกในครัวเรือนไม่เล่นการพนันในรูปแบบต่างๆ เช่น การเล่นไพ่ เล่นหวย ทั้งยังเป็นกฎกติกาของชุมชนที่ยึดถือปฏิบัติกันมาช้านาน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เยาวชนทำกิจกรรมและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น การฟ้อนรำ การส่งเสริมการเล่นกีฬาที่จัดขึ้นประจำปี (โปนฮาตเกมส์) เป็นต้น

4) หมู่บ้านประกาศเป็นหมู่บ้านงานศพปลอดเหล้า งานศพปลอดการพนันหมู่บ้านมีการจัดทำประชาคมประกาศเป็นหมู่บ้านงานศพปลอดเหล้างานศพปลอดการพนันเมื่อปี 2555 และขับเคลื่อนมาจนถึงปัจจุบัน งานศพภายในหมู่บ้านจะไม่มีเหล้า ไม่มีการพนันและได้รับการสนับสนุนจากองค์กรบริหารส่วนตำบลลงครั้งน้อยจากการเก็บข้อมูลรายจ่ายจากงานศพปลอดเหล้าสามารถลดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยงานละ 50,000 ถึง 80,000 บาท

5) กิจกรรมมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านบ้านโพนฮาตจะมีความสามัคคีใช้หลักการมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ทำให้บางคนเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการของกรรมการหมู่บ้านการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ การเข้าเป็นสมาชิกภายในกลุ่มหมู่บ้านครัวเรือนและไม่น้อยกว่า 10 กลุ่มบ้านโพนฮาตจะใช้แผนหมู่บ้านเป็นเข็มทิศในการเดินไปสู่เป้าหมาย ใช้เวทีประชาคมเป็นเครื่องมือใช้กรรมการหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านเป็นกลไกขับเคลื่อนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้บ้านโพนฮาตประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนหมู่บ้าน

6) หมู่บ้านไม่ดื่มสุราหรือสูบบุหรี่เกินเกณฑ์ จปฐ. เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร จากการเก็บข้อมูล จปฐ. ปี 2561 มีผู้ดื่มสุราไม่เกินร้อยละ 10 และสูบบุหรี่ไม่เกินร้อยละ 10 เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด

3.3.5 หมวดสิ่งแวดล้อมที่ดี จำนวน 5 ตัวชี้วัด

1) หมู่บ้านมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านอย่างเหมาะสมและครบวงจร ซึ่งครัวเรือนและจัดระเบียบหมู่บ้านให้สะอาดถูกสุขลักษณะ ครัวเรือนมีการจัดทำป้ายครัวเรือนจัดระเบียบบ้านให้น่าอยู่ทำความสะอาดบ้านสม่ำเสมออย่างน้อยอาทิตย์ละครั้ง แต่มีกิจกรรม 5 ส. ทุกวันอาทิตย์ และมีการทำกิจกรรมเดือนละวันฉันทะและเธอ และพัฒนาหมู่บ้านทุกวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ เข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น

2) หมู่บ้านมีการจัดถนนในหมู่บ้านให้สะอาดเรียบร้อย สมาชิกในครัวเรือน ได้ร่วมกันคณะกรรมการหมู่บ้านทำความสะอาด และพัฒนาถนนสาธารณะทำให้ชุมชนมีภูมิทัศน์ที่สวยงามน่าอยู่น่ามอง ช่วยลดปัญหามลพิษมลภาวะหมู่บ้านจัดทำป้ายบอกทาง ถนนมีความปลอดภัย ไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ มีไฟส่องสว่าง ประชาชนร่วมกันดูแลรักษา

3) หมู่บ้านในแต่ละครัวเรือนมีการจัดทำกิจกรรม “หน้าบ้านสวย หลังบ้านสวน บนบ้านงาม” หมู่บ้านดำเนินการกิจกรรม “หน้าบ้านสวย หลังบ้านสวน บนบ้านงาม” มีการปลูกผักสวนครัวหน้าบ้านหลังบ้าน เชื่อมโยงไปสู่การปลูกผักเป็นอาชีพที่จัดทำบ้านเรือนให้สวยงาม จัดภูมิทัศน์ครัวเรือน จัดทำป้ายครัวเรือนทำแปลงผักให้สุขให้เป็นส่วนเครื่องประดับหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านมีความสวยงาม

4) หมู่บ้านทรัพยากรธรรมชาติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมสมาชิกในครัวเรือนได้ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านได้มีการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกป่าในสถานที่สาธารณะ โนนทอนพระเจ้าใหญ่เป็นประจำทุกปี การรักษาความสะอาดสถานที่สาธารณะ ถนน ศาลาลาคน้อยเรียนรู้ชุมชน การรักษาแหล่งน้ำลำคลอง เช่น ไม้ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง การทำความสะอาดบริเวณรอบรอบหนองหาคาด ร่วมกิจกรรมพัฒนาเป็นหมู่บ้านประจำวันสำคัญ เช่น วันพระราชสมภพ วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น

5) การมีส่วนร่วมของหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ประชาชนทุกคนเรียนร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้ภูมิทัศน์หมู่บ้านสวยงามเต็มไปด้วยพืชผักสวนครัว ไร่นา สวน กล้วยมะพร้าว ประดับตกแต่งหมู่บ้านพัฒนาปรับปรุง รักษาเป็นนิคม ไม่ใช่สารเคมีจึงเป็นหมู่บ้านที่ปลอดภัยจากโรคระบาด เป็นหมู่บ้านที่มีอากาศบริสุทธิ์และเมื่อไม่ใช่สารเคมี จึงเป็นหมู่บ้านที่สามารถทำไฟดับแมลง และหมู่บ้านได้พัฒนาตนเองเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงเกษตร ขยายความเป็นอัตลักษณ์วิถีพอเพียงขยายเสน่ห์ของหมู่บ้านชนบท ขยายสิ่งที่ชวนติดตามคือไปดักแมลง จัดบ้านเรือนเพ็ญโฮมสเตย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว

3.4 บทสรุปโครงการหมู่บ้านประชารัฐ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน บ้านโพธิ์หาด ตำบลดงครั่งใหญ่ อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

บ้านโพธิ์หาด หมู่ที่ 12 ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านประชารัฐ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” บรรลุวิสัยทัศน์จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูงท่องเที่ยววัฒนธรรมอีสาน และเป็นเมืองสุขภาพในปี พ.ศ. 2564 เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยประเทศและวิสัยทัศน์ของจังหวัดร้อยเอ็ด บ้านโพธิ์หาดจึงกำหนดวิสัยทัศน์เป็นหมู่บ้านก้าวหน้าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการพัฒนาศักยภาพคนและสังคมให้เข้มแข็งให้เกิดความสมดุลเชื่อมโยงกันทุกมิติด้วยหลัก 5 ดี คือ (1) พัฒนาให้เป็นคนดี (2) มีรายได้ (3) มีสุขภาพที่ดี (4) มีสังคมที่ดี และ (5) สิ่งแวดล้อมที่ดี ผลสำเร็จการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องด้วยหลัก 5 ดีทำให้บ้านโพธิ์หาดประสบความสำเร็จดังนี้

1) คนดี จากการเชิญชวนคนดี สนับสนุนคนดี ทำให้ประชาชนบ้านโพนฮาด ได้รับรางวัลจากหน่วยงานและองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่องและในปี พ.ศ. 2561 นายสุริยัน แก้วน้อย ได้รับรางวัล อสม. ดีเด่นด้านควบคุมผู้บริโภคจังหวัดร้อยเอ็ด จากหน่วยงานสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดร้อยเอ็ด

2) รายได้ดี บ้านโพนฮาดมีกลุ่มอาชีพ กลุ่มการทางการเงิน กลุ่มได้การเรียนรู้ร่วมกัน 12 กลุ่มสมาชิกครัวเรือนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มครัวเรือนไม่น้อยกว่า 10 กลุ่ม ใช้ชีวิตอยู่ และพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้บ้านโพนฮาดรู้ตัวของตัวเอง และพัฒนาได้ถูกจุด จากการวัดรายได้ประจำปี 2561 มีรายได้เข้าชุมชน 47,392,800 บาท/ปี 22,665,260 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 103,207 บาท/คน/ปี

3) สุขภาพดี การทำงานแบบมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชน และหน่วยงานของรัฐและภาคประชาสังคม ทำให้บ้านปูนสามารถควบคุมโรคติดต่อได้ต่ำลงครั้งน้อย 13 หมู่ บ้านมีโรคไข้เลือดออกกระบาด ยกเว้นบ้านโพนฮาด ไม่มีไข้เลือดออก

4) สังคมดี บ้านโพนฮาดมีการปกครองด้วยหลักธรรมมีผู้นำดีกรรมการหมู่บ้านเข้มแข็ง ทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จึงทำให้สังคมหมู่บ้านควรปลอดภัย จากยาเสพติดมีกิจกรรมลดละเลิกอบายมุข เป็นแหล่งเรียนรู้แก่หมู่บ้านอื่น

5) สิ่งแวดล้อมที่ดี บ้านโพนฮาด พัฒนาสิ่งแวดล้อมด้วย “หน้าบ้านสวย หลังบ้านสวน บนบ้านงาม” อย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2561 นำจุดเด่นที่สะสมมาอย่างยาวนานพัฒนาให้เกิดรายได้เป็น “หมู่บ้านนักท่องเที่ยววัฒนธรรม”

จากการขับเคลื่อนด้วยหลัก 5 ดี ทำให้บ้านโพนฮาด หมู่ที่ 12 ตำบลคงครั้งน้อย อำเภอกะทู้สวาย จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ของหมู่บ้านของจังหวัดร้อยเอ็ด และในปี พ.ศ. 2562 นี้บ้านโพนฮาดประสบความสำเร็จได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการหมู่บ้านประชารัฐมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของจังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี 2562 (บ้านโพนฮาด หมู่ 12 ตำบลคงครั้งน้อย อำเภอกะทู้สวาย จังหวัดร้อยเอ็ด, 2561)

พูน บุญกิจโต ชีเว

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

ไพศาล เนาวะวาทอง (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : หมู่บ้านคำปลาหลาย ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาปัจจัยแนวทางปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การจัดการชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านคำปลาหลายประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth Interview) จากผู้นำของหมู่บ้าน จำนวน 5 คน ได้แก่ นายถาวร สรรสมบัติ อดีตผู้ใหญ่บ้าน นายหนูไทย วันปรีดา ผู้ใหญ่บ้าน นางพันตรี สรรสมบัติ ประธานกลุ่มแม่บ้าน นายเสน สาราษฎร กรรมการหมู่บ้าน และนายสุพีย จันทโรสมปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวมทั้งศึกษาจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วใช้การวิเคราะห์ด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชุมชนบ้านคำปลาหลาย ซึ่งจากในอดีตชุมชนได้รับผลกระทบและประสบปัญหาความยากจน รวมทั้งสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยเนื่องจากภูมิประเทศเป็นภูเขาเขา ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกและทำการเกษตรเป็นดินภูเขา ชาวบ้านจึงทำไร่ทำนา และทำการเกษตรแบบดั้งเดิม คือปลูกพืชเชิงเดี่ยวมีรายได้ครั้งเดียว 1 ปี จากการทำนาและปลูกมันสำปะหลังป้อนเป็นวัตถุดิบสู่โรงงาน ทำให้ได้ผลผลิตน้อยและราคาตกต่ำก่อให้เกิดปัญหาความยากจน เป็นหนี้สิน และเกิดผลเสียต่อดิน จากผลดังกล่าวทำให้ผู้นำชุมชนเกิดความคิดในการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ เพื่อให้คนในชุมชนได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเริ่มมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นมาเรื่อยๆ โดยยึดตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลจากการดำเนินตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็ทำให้ปัจจุบันชุมชนบ้านคำปลาหลายกลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

พหุบัน ปณ สิโต ชีเว

สุภาพร ภูไพบุรณ์ (2558) ได้ทำการศึกษาการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน บ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงหลักการจัดการชุมชน และปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีประสบความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ และตัวแทนชาวบ้าน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการศึกษาพบว่า วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านมีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมมาจากรุ่นบรรพบุรุษ เน้นการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง บ้านเรือนมีความสะอาดเรียบร้อยทุกคนมีความรัก ความสามัคคี เสียสละซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ชอบเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การประกอบอาชีพเน้นการเกษตรกรรม ทำนาปลูกผักสวนครัว เน้นการพึ่งพาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และยังมีกลุ่มแม่บ้านได้รวมตัวกันในการประกอบอาชีพงานจักสานหวาย-ไม้ไผ่ มีผลิตภัณฑ์ต่างๆ มากมาย สามารถสร้างอาชีพ มีรายได้มาหาเลี้ยงครอบครัว ในส่วนของการจัดการชุมชน ผู้ใหญ่บ้านเน้นให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมให้ทุกคนมีการพัฒนาทักษะความรู้ ประสบการณ์ เน้นการทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัดอีกทั้งผู้ใหญ่บ้านยังได้มีการบริหารจัดการชุมชนที่ยึดตามแบบวงจรคุณภาพที่เริ่มจากการวางแผนงาน ลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ โดยให้มีการตรวจสอบและประเมินตามช่วงระยะเวลาอยู่ตลอด และเน้นการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ให้สามารถต่อยอดสร้างรายได้ให้กับชุมชน และในส่วนของปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนประสบความสำเร็จนั้น มาจากปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรและด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และปัจจัยภายนอกเข้ามามีผลกระทบกับชุมชน ทั้งนี้ ชุมชนใช้หลักการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีกับชาวบ้านเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจตามมา ผลการศึกษานี้สามารถนำมาเป็นต้นแบบให้กับชุมชนที่ต้องการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนกับชุมชนตลอดไป

พจนัน ปณ สกิต ชีเว

อมลพันธุ์ ฉัตรตระกูล (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแบบบูรณาการสู่ความพอเพียงและยั่งยืนของชุมชนบ้านป่าบาง ตำบลตะเบาะ อำเภอมะนัง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลงานวิจัยโดย ซึ่งผลงานวิจัยนี้ได้เน้นให้เห็นถึงกระบวนการบริหารจัดการจัดการชุมชนเพื่อให้เกิดการบูรณาการ โดยผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารจัดการภายในชุมชนด้านกายภาพและสวัสดิการส่วนใหญ่องค์การบริหารส่วนตำบลตะเบาะเป็นผู้ดูแลผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนมักจะเป็นผู้กำกับดูแลในการทำกิจกรรมภายในชุมชน การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ไม่เป็นรูปธรรม ชาวบ้านไม่ชอบแสดงความคิดเห็น มีความรักความปรองดองกันในหมู่ญาติมิตร มีการปลูกข้าวและปลูกผักสวนครัวไว้บริโภค แต่ยังขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนปัญหาภายในชุมชนที่พบ เช่น ต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ ค่าครองชีพสูงกระแสโลกาภิวัตน์และวัตถุนิยมสำหรับการพัฒนาศักยภาพชุมชนควรเริ่มจากกลุ่มนำร่องและขยายผลต่อไป โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่หลากหลาย มีการเสริมแรง ติดตามผล และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนต้องมีภาวะผู้นำและประสานประโยชน์กับภาคี สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการชุมชน ควรจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) การรู้ รักสามัคคีโดยชุมชนควรเสริมสร้างศักยภาพให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม และผลักดันกลุ่มและเครือข่ายให้บรรลุวัตถุประสงค์ (2) การออมทรัพย์และการบริหารจัดการชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการและสามารถตรวจสอบได้ (3) การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพย์สินของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และ (4) ดำรงชีวิตตามแนวทางหลักเศรษฐกิจพอเพียงทุกครัวเรือนพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการเรียนรู้ ที่หลากหลาย มีการติดตามผลประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยเรื่องการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรัง จังหวัดร้อยเอ็ด นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมีหัวข้อในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้สัมภาษณ์
2. เครื่องมือในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์มีจำนวนทั้งหมด 13 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน เจ้าอาวาส 1 รูป และปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน
- 2) ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนบ้านโพนหาด จำนวน 5 คน
- 3) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ 1 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 1 คน เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน 1 คน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงครั่งน้อย 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 4 ตอน ดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- ตอนที่ 3 การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนประสบความสำเร็จ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ขอนหนังสือจากทางวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม
- 2) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ต่อผู้ให้สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้าด้วยตนเอง พร้อมทั้งทำบันทึกภาคสนาม โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงข้อมูลในส่วนอื่นๆ ที่ได้จากการสังเกต จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามคำถามการวิจัยที่ตั้งไว้ และจะตรวจสอบดูอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้มามีครบถ้วนเพียงพอและเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์

พหุ ประเด็น ชีว

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ทั้งจดบันทึกและเก็บเป็นคลิปเสียง หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้ครบตามที่ต้องการแล้ว จากนั้นผู้วิจัยก็นำคลิปเสียงทั้งหมดมาถอดเป็นบทสัมภาษณ์ในลักษณะของเอกสาร มีการตรวจทานความถูกต้องเพื่อให้ตรงตามความเป็นจริงโดยเตรียมเอกสารทั้งหมด 1 ชุด เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้ง 3 กลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกแยะและจัดกลุ่มตามข้อความคำถามในแบบสัมภาษณ์ในแต่ละตอน เมื่อจัดเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำข้อมูลที่ได้มาสรุปด้วยอาศัยการแจกแจงตามความถี่หรือคำตอบที่มีผู้ตอบซ้ำกันมากไปน้อย แล้วจากนั้นเปลี่ยนเป็นจากภาษาท้องถิ่นให้เป็นภาษาไทยเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เมื่อผู้วิจัยจัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในเบื้องต้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นนำข้อมูลมาจัดประเภทไว้เป็นหมวดหมู่ ทำการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาบรรยายและอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เป็นจริงอย่างละเอียด รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสาระของแต่ละประเด็นที่ศึกษา และสรุปผลการวิจัย ให้ตอบคำถามวิจัยได้ชัดเจน

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำมาสรุปตีความ จัดหมวดหมู่ โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี การใช้งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวรรณกรรมต่างๆ มาอ้างอิง เพื่อนำมาเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ให้สอดคล้องกับประเด็นต่างๆ ที่ได้นำเสนอทั้งหมด

พหุ ม ปณ สก โต ชี เว

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนหาด ของผู้นำชุมชน ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านความพอประมาณ

1) ชาวบ้านมีการดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย ปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินและไว้ขาย เลี้ยงชีพให้กับครอบครัว ทุกคนต่างอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ให้คำแนะนำร่วมพัฒนาชุมชนให้ดำเนินไปในทางที่ดี สร้างพื้นที่ที่ไม่มีประโยชน์ให้เกิดประโยชน์ ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ไว้กินไว้ขายประหยัดค่าใช้จ่ายสร้างรายได้ให้กับตนเอง และทำพดยศสงขยา สอนให้ชาวบ้านหัดทำเพื่อให้ชาวบ้านสร้างเป็นอาชีพหลักได้” (แสวง มโนลัย, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) “รู้จักพอประมาณไม่ดิ้นรนมากไปมีอะไรทำเราก็ทำเพื่อเลี้ยงชีพ ปลูกผักสวนครัวถ้าเหลือกินก็นำไปขายมาจุนเจือครอบครัวไม่ทำให้ครอบครัวหรือชุมชนเดือดร้อน” (ประภรณ์ น้อยชา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “รู้จักพอประมาณไม่ดิ้นรนมากไปมีอะไร

ทำเราก็ทำเพื่อเลี้ยงชีพ ปลุกผักสวนครัวถ้าเหลือกินก็นำไปขายมาจุนเจือครอบครัวไม่ทำให้ครอบครัวหรือชุมชนเดือดร้อน” (ประกรณ์ น้อยชา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

2) ไม่สร้างหนี้ยืมสิน ไม่ฟุ่มเฟือย ประหยัด อดออม ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ชาวบ้านไม่ดิ้นรนอยู่แบบพอประมาณ ใช้จ่ายอย่างประหยัดไม่สร้างหนี้สินให้เป็นภาระครอบครัว” (สุระสิทธิ์ มะโนลัย, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.) และ “คนในชุมชนรู้จักทำมาหากินประหยัดอดออม มีการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่ายไม่ดิ้นรนจนเกินไป” (กาญจนา ฤทธาพรหม, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

3) ชาวบ้านแต่ละครอบครัวมีอาชีพทุกคน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตัวเองและครอบครัว ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ทำพัตยส่งขายทำเป็นอาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัว ปลุกผักสวนครัว ผักปลอดสารพิษ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ มีไข่ไก่ไว้ทำกับข้าวกินประหยัดค่าใช้จ่ายได้ และยังเก็บผักไปส่งขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกด้วย” (วรรณภา แก้วคันโท, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

1.2 ด้านความมีเหตุผล

1) ชาวบ้านดำเนินชีวิตด้วยความมีสติและมีเหตุผล ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “มีการดำเนินชีวิตด้วยความมีสติรู้จักมีเหตุผลไม่สร้างภาระในครอบครัว ชุมชนมีผู้นำที่ดีเป็นแบบอย่างให้กับชุมชน คนในชุมชนก็ให้ความร่วมมือกับผู้นำรับฟังเหตุผลของผู้นำ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลเช่นกัน” (วรรณภา แก้วคันโท, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

2) ชาวบ้านร่วมมือกันทำงาน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ชุมชนบ้านโพธิ์หาดมีผู้นำที่เข้มแข็งทุกคนรับฟังซึ่งกันและกัน ผู้นำพาทำกิจกรรมอะไรคนในชุมชนก็ให้ความร่วมมือ ผู้นำเปิดโอกาสให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นในทุกๆ กิจกรรมเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน” (รัฐติยา วงสนิท, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

3) ถ้าเกิดปัญหาต่างๆ ชาวบ้านก็จะรับฟังซึ่งกันและกัน และช่วยกันแก้ไข้ปัญหา ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “คนในชุมชนให้การช่วยเหลือและรับฟังปัญหาซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผล ทุกคนช่วยกันพัฒนาชุมชนร่วมกันคิดและลงมือทำและช่วยกันแก้ไข้ปัญหาเพื่อให้ชุมชนเจริญก้าวหน้า” (กาญจนา ฤทธาพรหม, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

1.3 ด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี

1) ชาวบ้านพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในอยู่ตลอดเวลา ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ชาวบ้านรู้จักสร้างอาชีพให้กับตัวเอง และพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชนและนอกชุมชนอยู่ตลอดเวลา” (กาญจนา ฤทธาพรหม, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

2) ชาวบ้านดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ชาวบ้านรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับครอบครัวและชุมชน สร้างอาชีพสร้างรายได้ และดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบระมัดระวัง” (รัฐติยา วงสนิท, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

3) ชาวบ้านยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นคนดีของชุมชนและสังคม ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “วัดเป็นที่เชื่อมโยงกับชุมชนเป็นศูนย์รวมจิตใจที่ดีให้กับชุมชนหรือพูดได้ว่าวัดเป็นที่ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนได้ให้ชาวบ้านมีสติในการดำเนินชีวิตยึดมั่นตามหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” (หลวงพ่อแสง ปัญญาธโร, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

ผู้วิจัยสามารถสรุปคำให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 3 ด้าน ได้ ดังนี้ ด้านความพอประมาณ ได้แก่ ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่สร้างหนี้สิน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ประหยัด อดออม ด้านความมีเหตุผล ได้แก่ ดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ มีเหตุผล รับฟังปัญหาของกันและกัน และช่วยกันแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล และด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่ รู้จักรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในครอบครัว และชุมชน ดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นคนดีดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

พหุ มณ ภิโต ชีวะ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะทู้ศรีวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ของผู้นำชุมชน ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการวางแผน

1) ชาวบ้านมีการสร้างแผนพัฒนาชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนการทำงาน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “เป็นผู้วางแผนในการบริหารจัดการชุมชนบ้านโพนฮาดสร้างแผนพัฒนาชุมชนขึ้นมาเพื่อให้ง่ายต่อการทำงานแต่ละปีจะทำโครงการอะไรก็จะวางแผนไว้ล่วงหน้า มีการมอบหมายงานให้กับชาวบ้านในการทำหน้าที่ต่างๆ วางแผนการบริหารงานชุมชนแบบพอเพียง เน้นกระบวนการความรู้จัดหางบประมาณเพื่อให้ชาวบ้านได้ไปศึกษาดูงานหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จด้านเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมาวางแผนหารือกับชาวบ้านในการดำเนินงานต่อไป” (สุวรรณ บุญสงกา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

2) มีการวางแผนของผู้นำ ชาวบ้านก็ร่วมกันวางแผนการทำงาน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ร่วมวางแผนกับผู้นำทำกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นต้นแบบของชุมชนอื่นๆ ช่วยกันพัฒนาชุมชนให้หน้าอยู่ช่วยกันสร้างเสริมรายได้ให้แต่ละครอบครัวมีการออมเงินแต่ละเดือนเพื่อให้เป็นทุนในการใช้จ่ายในครอบครัวหรือชุมชนต่อไป” (ประกรณ์ น้อยชา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

3) มีการวางแผนเป็นขั้นตอนในการทำงาน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ชุมชนบ้านโพนฮาดมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นเป็นตอน มีการสร้างแผนชุมชนเพื่อให้ง่ายต่อการทำงาน จะทำกิจกรรมหรือโครงการอะไรก็จะมีวางแผนก่อนทุกครั้งและรวบรวมไว้ในแผนพัฒนาชุมชนเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดต่างๆ” (รัฐติยา วงสนิท, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

2.2 ด้านการประสานงานและการดำเนินการ

1) ผู้นำมีการประสานงานกันกับชาวบ้าน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “มีหน้าที่คอยประสานงานกับชาวบ้านในการทำกิจกรรม และมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาให้การสนับสนุนชุมชนเพื่อให้หน่วยงานจัดหางบประมาณหรือจัดให้น้ำวิทยากรเก่งๆ เข้ามาให้ความรู้กับชาวบ้าน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของงานแต่ละอย่างให้กับชาวบ้านเพื่อดำเนินกิจกรรมตามหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จ” (สุวรรณ บุญสงกา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “การประสานงานภายในชุมชนก็จะมีผู้นำเป็นคนประสานงานกับชาวบ้านหรือถ้าผู้นำไม่อยู่ก็จะมอบหมายให้คณะกรรมการเป็นผู้รับผิดชอบแทนชาวบ้านทุกคนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี การประสานงานกับทางหน่วยงานก็จะโทรประสานหรือทางชุมชนก็จะเข้ามาเองเพราะหน่วยงานและชุมชนอยู่ไม่ไกลกันมากนักชุมชนและหน่วยงานอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน” (รัฐติยา วงสนิท, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

2) ทุกคนต่างช่วยกันประสานงานกันและดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทุกคนต่างให้ความช่วยเหลือและร่วมมือร่วมใจกันทำงาน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ให้ความร่วมมือกับผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ ประสานงานกับผู้นำว่าเขาแบ่งหน้าที่ให้ทำอะไรแล้วเราก็กทำตามกิจกรรมนั้นๆ” (นรภัทร ธรรมนาม, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “ทางชุมชนมีการประสานงานกันดีมากทุกคนให้ความร่วมมือกันพัฒนาชุมชนอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ร่วมกันสร้างรายได้เข้าชุมชน มีผู้นำที่คอยประสานงานกับหน่วยงานชาวบ้านก็คอยให้การร่วมมือกันเป็นอย่างดี” (กาญจนา ฤทธาพรหม, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

2.3 ด้านการควบคุม

1) ผู้นำมีทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “เมื่อมอบหมายงานให้กับชาวบ้านผู้นำก็จะควบคุมกำกับดูแลเพื่อไม่ให้งานเกิดความผิดพลาดหรือได้มาแก้ไขทีหลังเพื่อไม่ให้เกิดการเสียเวลาของชาวบ้านที่จะต้องไปทำงานอื่นๆ” (สุวรรณ บุญสงกา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “เมื่อเราแบ่งหน้าที่ให้กับชาวบ้านทำแล้วสิ่งที่ผู้นำที่ต้องทำคือการควบคุมกับดูแลลูกบ้านเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับชาวบ้านว่าผู้นำทำหน้าที่ของตนเองได้ดีและกำกับดูแลงานที่ตนเองมอบหมาย” (สุรินทร์ ศิขิรัมย์, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

2) ชาวบ้านให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ช่วยกันควบคุมดูแลการทำงาน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ดูแลควบคุมงานหรือกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้นำทำงานที่ตัวเองได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด” (นรภัทร ธรรมนาม, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “ถ้าผู้นำ

มอบหมายงานให้ทำก็จะรับผิดชอบงานตัวเอง และงานของแต่ละกลุ่มกำกับดูแลช่วยเหลือกันในการสร้างงานของแต่ละกลุ่มให้สำเร็จ” (ประกรณ์ น้อยชา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

3) หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาดูแลชุมชน มีการจัดการอบรมให้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ทางชุมชนจะทำการควบคุมกับกำกับดูแลกันเองมีผู้นำที่คอยให้การดูแลชาวบ้าน ทางหน่วยงานจะเป็นผู้คอยให้การสนับสนุนคอยติดตามผล” (กาญจนา ฤทธาพรหม, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.) และ “ส่วนมากหน่วยงานจะไม่มีหน้าที่เข้าไปควบคุมชุมชน จะเป็นทางชุมชนชนมีหน้าที่ควบคุมดูแลกันเอง หน่วยงานทำหน้าที่คอยดูแลอยู่ห่างๆ ดูว่าชุมชนต้องการอะไรขาดเหลืออะไรบ้างต้องการความช่วยเหลือในด้ายใด” (รัฐติยา วงสนิท, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

ผู้วิจัยสามารถสรุปคำให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 3 ด้าน ได้ ดังนี้ ด้านการวางแผน ได้แก่ มีการสร้างแผนพัฒนาชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผน มีการวางแผนของผู้นำ ชุมชนมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ด้านการประสานงานและการดำเนินการ ได้แก่ มีการประสานงานกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานในการทำกิจกรรมต่างๆ ทุกคนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และด้านการควบคุม ได้แก่ มีการควบคุมการทำงานของผู้นำและหน่วยงานต่างๆ ก็เข้ามาควบคุมกับดูแลชุมชน เข้ามาอบรมถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีมาตรฐานและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด ตำบลคงครั่งน้อย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด ประสบความสำเร็จ ของผู้นำชุมชน ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ผลการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยภายใน มี 4 ด้าน ดังนี้

3.1.1 ด้านบุคลากร

1) มีผู้นำที่เข้มแข็ง ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชาวบ้าน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “มีผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี ชาวบ้านก็ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งอยู่ด้วยกันอย่างพี่น้องช่วยเหลือกันและกัน” (หลวงพ่อแสง ปัญญาธโร, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและบุคลากรที่เข้มแข็ง ให้ความร่วมมือกับทุกกิจกรรมที่จัดทำขึ้น ผู้นำของเรามีการแนะนำให้มีความใส่ใจดูแลลูกบ้าน ลูกบ้านก็ให้ความร่วมมือกับผู้นำจนทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จ” (ประกรณ์ น้อยชา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

2) ชาวบ้านให้ความร่วมมือกันทำงาน ทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างดี ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ร่วมมือกันทุกๆ กิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นหรือที่ตำบล อำเภอ เพราะเราทำในนามหมู่บ้านของเราเอง” (สามัคคี พิลาบ, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “ชุมชนให้ความร่วมมือกันดีมาก ทุกคนในชุมชนทำงานช่วยกันตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นชุมชนที่ทุกคนสามารถทำงานแทนกันได้ไม่ว่าจะหน้าที่อะไร หน่วยงานก็เข้าไปให้ความรู้ทางชุมชนก็ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานเป็นอย่างดี” (ลัดดาวรรณ แสงทับ, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

3.1.2 ด้านงบประมาณ

1) มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นตัวเงิน หรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “หน่วยงานเข้าไปให้การสนับสนุนชุมชน ส่งนักวิชาการเข้าไปให้ความรู้ ถ้าชุมชนขาดเหลืออะไรหรือต้องการอะไรทางหน่วยงานก็จะจัดสรรเข้าไปให้ เช่น ผลิตภัณฑ์ต่างๆ วัว ไก่ และปลา เป็นต้น เพื่อเข้าไปสนับสนุนให้ชุมชนบ้านโพนฮาดเป็นชุมชนที่ยึดหลักความพอเพียงพอประมาณ” (สุระสิทธิ์ มะโนลัย, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.) “ทางหน่วยงานจะสนับสนุนชุมชนเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ หรือจะเข้าไปให้ความรู้ให้ข้อมูลในด้านต่างๆ” (ลัดดาวรรณ แสงทับ, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.) และ “ทางหน่วยงานจะเข้าไปให้การสนับสนุนงบประมาณด้านตัวผลิตภัณฑ์ต่างๆ ถ้าเป็นงบประมาณด้านเงินทางชุมชนเขาจะจัดสรรปันส่วนภายในชุมชนกันเองส่วนมากก็จะได้ซื้ออะไรมา มีแต่ทางหน่วยงานเข้าไปให้การสนับสนุน” (กาญจนา ฤทธาพรหม, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

2) ชาวบ้านทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครอบครัว และชุมชน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ทำบัญชีรายรับรายจ่ายภายในชุมชน มีหน้าที่ดูแลของงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาชุมชน งบประมาณส่วนหนึ่งมาจากการทำบัญชีครัวเรือนจะแบ่งมาพัฒนาชุมชน งบประที่ได้จากหน่วยงานส่วนมากจะเป็นผลิตภัณฑ์ก็จะช่วยลดรายจ่ายต่างๆ ให้กับชุมชน” (สุวรรณ บุญสงกา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

3) ชุมชนจัดสรรงบประมาณให้กับกลุ่มต่างๆ ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ชุมชนมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณแล้วผลที่ได้จากการจัดการ คือ ผลผลิตที่ได้จากน้ำพักน้ำแรงของชาวบ้าน มีการจัดสรรปันส่วนงบประมาณให้กับกลุ่มต่างๆ เท่ากัน มีผู้นำบริหารงบประมาณที่เป็นธรรมทำให้ประชาชนไว้วางใจ” (แสง มโนลัย, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

3.1.3 ด้านกระบวนการ

1) ชาวบ้านมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอนมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านเป็นกองหนุนในการขับเคลื่อนงานให้สำเร็จ” (สุรินทร์ ศิธิรัมย์, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) “ดำเนินงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอนวางแผนงานให้ดีมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบเพื่อให้งานเดินหน้าให้ชุมชนประสบความสำเร็จ” (นรภัทร ธรรมนาม, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) “ชุมชนบ้านโพนฮาดมีกระบวนการทำงานที่ดีมีการวางแผนการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน” (สุระสิทธิ์ มะโนลัย, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.) และ “ชุมชนมีกระบวนการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอนทุกคนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี” (ลัดดาวรรณ แสงทับ, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

2) มีกระบวนการทำงานที่มีการวางแผนเพื่อไม่ให้งานเกิดข้อผิดพลาด ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “บ้านโพธิ์ฮาดมีการจัดการการทำงานที่เป็นระบบมีการวางแผนที่ดีเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อไม่ให้งานเกิดข้อผิดพลาด” (กาญจนา ฤทธาพรหม, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

3.1.4 ด้านทรัพยากร

1) ชุมชนมีพื้นที่มากมาย มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีหนองน้ำในการทำเกษตร ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ชุมชนมีทรัพยากรที่มีประโยชน์ เช่น มีแหล่งน้ำสาธารณะขนาดใหญ่ มีที่ดินกว้างที่ใช้ในการเพาะปลูก และมีป่าสาธารณะให้ชาวบ้านได้ไปหาของกิน ถือได้ว่าชุมชนมีทรัพยากรที่เหมาะสมต่อการทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียง” (ลัดดาวรรณ แสงทับ, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.) “ทำพื้นที่ว่างเปล่าเป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์ทำเป็นพื้นที่ส่วนรวมปลูกผักสวนครัว รับผิดชอบแต่ละกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน” (นรภัทร ธรรมนาม, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “ชุมชนมีหนองน้ำขนาดใหญ่ มีพื้นที่กว้างเพียงพอต่อการปลูกต้นไม้ที่ให้ผลกินได้ และปลูกผักสวนครัว ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์” (ประกรณ์ น้อยชา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

2) ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ภายในชุมชน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “บ้านโพธิ์ฮาดมีทรัพยากรที่หลากหลายมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่มีพื้นที่เพื่อใช้ทำการเกษตรซึ่งเป็นชุมชนที่มีความพร้อมในการทำชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง และมีศูนย์เรียนรู้ภายในชุมชนอีกด้วย” (กาญจนา ฤทธาพรหม, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

3.2 ปัจจัยภายนอก

3.2.1 ด้านสังคม

1) ชุมชนบ้านโพธิ์ฮาดเป็นชุมชนที่ต้องพึ่งพาอาศัยชุมชนอื่นๆ มีการติดต่อสื่อสารจากภายนอกเพื่อรับรู้ข่าวสารต่างๆ ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “ชุมชนจะต้องพึ่งพาอาศัยสังคมหรือชุมชนอื่นๆ เช่น ชุมชนขอความร่วมมือกับชุมชนอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางชุมชนได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ชุมชนบ้านโพธิ์ฮาดประสบความสำเร็จ และมีการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ตลอดเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนมาก” (รัฐติยา วงสนิท, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

2) ชาวบ้านมีความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตลอดเวลา” (นรภัทร ธรรมนาม, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) “สร้าง

ภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับครอบครัวและชุมชนพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการติดต่อสื่อสารกับบุคลากรนอกเพื่อรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางสังคม” (ประกรณ์ น้อยชา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “ร่วมมือกันสร้างครอบครัวกับชุมชนให้เข้มแข็งสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับครอบครัวและชุมชนพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ร่วมกันแก้ปัญหา” (วรรณ แก้วคันโท, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

3.2.2 ด้านเศรษฐกิจ

ชาวบ้านมีความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจอยู่ตลอดเวลาอยู่ตลอดเวลา เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนมาก ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอยู่ตลอดเวลาเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและครอบครัวเตรียมวิธีการแก้ปัญหาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนและครอบครัว” (สามัคคี พิลาบ, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.) และ “ชุมชนพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจอยู่ตลอดเวลา เศรษฐกิจตกต่ำชุมชนก็จะวางแผนว่าจะทำอะไรจะปลูกอะไร และจะส่งขายอะไรถึงจะได้กำไร” (สุระสิทธิ์ มะโนลัย, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

3.2.3 ด้านการเมืองและการสนับสนุน

1) มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุนชุมชนในทุกๆ ด้าน ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุนชุมชนบ้านโพธิ์หาด เข้ามาส่งเสริมในทุกๆ กิจกรรม เพื่อให้ชุมชนประสบความสำเร็จ” (กาญจนา ฤทธาพรหม, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.) และ “หน่วยงานคอยให้การสนับสนุนตลอดไม่ว่าจะเป็นด้านผลิตภัณฑ์ ด้านความรู้ต่างๆ และมีหน่วยงานอื่นๆ คอยให้การสนับสนุนในทุกๆ กิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นอยู่ตลอด” (รัฐติยา วงสนิท, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2563.)

2) มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้กับชาวบ้าน ส่งนักวิชาการเข้ามาส่งเสริมความรู้อยู่ตลอด เพื่อให้ชาวบ้านมีความรู้และสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ “หน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนให้คำแนะนำ ช่วยเหลือด้านต่างๆ มีการจัดอบรมให้แก่ชาวบ้านเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง” (ประกรณ์ น้อยชา, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2563.)

ผู้วิจัยสามารถสรุปคำให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์หาด ประสบความสำเร็จ ของทั้ง 2 ปัจจัยได้ ดังนี้ ด้านบุคลากร ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีบุคลากรในชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรักสามัคคีซึ่งกันและกัน และทุกคนให้ความร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ด้านงบประมาณ มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของงบประมาณที่ได้มา ชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณให้กับกลุ่มต่างๆ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมให้ชุมชนประสบความสำเร็จ ด้านกระบวนการ ชุมชนมี

กระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน มีการวางแผนการทำงานเป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน และด้านทรัพยากร ชุมชนมีทรัพยากรมากมาย มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีหนองน้ำขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการเพาะปลูกทำการเกษตร และมีศูนย์เรียนรู้ในชุมชน ในส่วนของปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านสังคม ชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยชุมชนอื่นๆ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ตลอด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้ชุมชนเกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และด้านการเมืองและการสนับสนุน มีหน่วยงานต่างๆ มีหน่วยงานเข้ามาให้การสนับสนุน ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ หรือส่งนักวิชาการเข้ามาอบรมให้ความรู้ต่างๆ ให้กับชาวบ้าน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนบ้านโพนฮาด และกลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหมด จำนวน 13 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1.1 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ด้านความพอประมาณ ได้แก่ ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่สร้างหนี้สิน ลดรายจ่าย เพิ่มรายรายได้ให้กับครอบครัว ประหยัด อดออม ด้านความมีเหตุผล ได้แก่ ดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ มีเหตุผล รับฟังปัญหาของกันและกัน และช่วยกันแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล และด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่ รู้จักรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในครอบครัวและชุมชน ดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นคนดีดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

1.2 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการวางแผน ได้แก่ มีการสร้างแผนพัฒนาชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผน มีการวางแผนของผู้นำ ชุมชนมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ด้านการประสานงานและการดำเนินการ ได้แก่ มีการประสานงานกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานในการทำกิจกรรมต่างๆ ทุกคนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และด้านการควบคุม ได้แก่ มีการควบคุมการทำงานของผู้นำและหน่วยงานต่างๆ ก็เข้ามาควบคุมกับดูแลชุมชน เข้ามาอบรมถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีมาตรฐานและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

1.3 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ ซึ่งมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านบุคลากร ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีบุคลากรในชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรักสามัคคีซึ่งกันและกัน และทุกคนให้ความร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ด้านงบประมาณ มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของงบประมาณที่ได้มา ชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณให้กับกลุ่มต่างๆ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมให้ชุมชนประสบความสำเร็จ ด้านกระบวนการ ชุมชนมีกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน มีการวางแผนการทำงานเป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน และด้านทรัพยากร ชุมชนมีทรัพยากรมากมาย มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีหนองน้ำขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการเพาะปลูกทำการเกษตร และมีศูนย์เรียนรู้ในชุมชน ในส่วนของปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านสังคม ชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยชุมชนอื่นๆ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ตลอด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน และด้านเศรษฐกิจ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และด้านการเมืองและการสนับสนุน มีหน่วยงานต่างๆ มีหน่วยงานเข้ามาให้การสนับสนุนชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ หรือส่งนักวิชาการเข้ามาอบรมให้ความรู้ต่างๆ ให้กับชาวบ้าน

2. การอภิปรายผล

2.1 การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด ตำบลคงครั่งน้อย อำเภอกษेत्रวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนหาด ตำบลคงครั่งน้อย อำเภอกษेत्रวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ด้านความพอประมาณ ได้แก่ ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ลดรายจ่าย เพิ่มรายรายได้ให้กับครอบครัว ประหยัด อดออม ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2554) กล่าวไว้ว่า ความพอประมาณ (Moderation) คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ประหยัด อดออม ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ได้แก่ ดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ มีเหตุผล รับฟังปัญหาของกันและกัน และช่วยกันแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2554) ที่กล่าวไว้ว่า ความมีเหตุผล (Reasonableness) คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ และด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่ รู้จักรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในครอบครัวและชุมชน ดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นคนดีดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2554) ที่กล่าวไว้ว่า การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง (Self Immunity) การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล และทั้ง 3 ด้านมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2542) สุนทร ดันติเวชกุล (2548) และ อุดมพร อมรธรรม (2559) ที่ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเน้นวิถีการดำเนินชีวิตแบบพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้และส่งเสริมให้มีคุณธรรม ปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความเป็นอยู่ของทุกคนอยู่ดีกินดีมีความสุขกายสบายใจ และเพื่อเป็นชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2 การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการวางแผน ได้แก่ มีการสร้างแผนพัฒนาชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผน มีการวางแผนของผู้นำ ชุมชนมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย ปริญาสุทธินันท์ (2561) ที่กล่าวไว้ว่า การวางแผน คือ หน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อธุรกิจและกำหนดเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางการทำงานในอนาคต ด้านการประสานงานและการดำเนินการ ได้แก่ มีการประสานงานกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานในการทำกิจกรรมต่างๆ ทุกคนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย ปริญาสุทธินันท์ (2561) ที่กล่าวไว้ว่า การประสานงานการดำเนินการ คือ ภาระหน้าที่เชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากัน และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน และด้านการควบคุม การควบคุมการทำงานของผู้นำและหน่วยงานต่างๆ ก็เข้ามาควบคุมกับดูแลชุมชน เข้ามาอบรมถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีมาตรฐานและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย ปริญาสุทธินันท์ (2561) ที่กล่าวไว้ว่า การควบคุม คือ ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากับแผนที่วางไว้ได้ และเพื่อสร้างหน่วยงานหรือองค์กรให้เข้มแข็ง

2.3 ปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบความสำเร็จ ซึ่งมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีบุคลากรในชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรักสามัคคีซึ่งกันและกัน และทุกคนให้ความร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Blocher, Edward J. et al. (2005) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยด้านบุคลากร คือ การที่องค์กรจะทำการกิจหลักให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพนั้น องค์กรต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในปริมาณที่เหมาะสมกับงาน ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงาน เพราะบุคลากรเป็นผู้จัดหาทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเงิน วัสดุอุปกรณ์การจัดการ การที่องค์กรเริ่มต้นด้วยการมีบุคลากรที่ดีมีความสามารถสิ่งอื่นๆ ก็จะดีตามมาด้วย ทักษะของบุคลากรมี 5 ประการ คือ ภาวะผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญเฉพาะองค์ความรู้ ความสัมพันธ์ และความเชื่อมโยง ด้านงบประมาณ มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ

มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของงบประมาณที่ได้มา ชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณให้กับกลุ่มต่างๆ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมให้ชุมชนประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Blocher, Edward J. et al. (2005) กล่าวว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ คือ สิ่งที่ใช้วัดความสำเร็จ ได้แก่ ผลผลิตที่เป็นไปตามเป้าหมายซึ่งผลผลิตต้องมีความสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้ใช้ไปจริง นอกจากนี้ยังมีการวัดจากผลผลิตที่สำเร็จขึ้นนั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือกลุ่มเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดอีกด้วย ด้านกระบวนการ ชุมชนมีกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน มีการวางแผนการทำงานเป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Blocher, Edward J. et al. (2005) กล่าวว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ใช้วัดความสำเร็จของกิจกรรมหรือโครงการ เพราะกระบวนการจัดการภายในถือได้ว่าเป็นหนึ่งกลยุทธ์ที่ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล ชัดเจน ซึ่งผลของการบริหารจัดการภายในชุมชนย่อมส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนหรือองค์กร ทั้งนี้ ผู้นำอาจจะใช้เครื่องมือการบริหารจัดการตามสถานการณ์ รูปแบบ หรือวิธีการได้ตามช่วงเวลาเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความสำเร็จของชุมชนได้อย่างสูงสุด ด้านทรัพยากร ชุมชนมีทรัพยากรมากมาย มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีหนองน้ำขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการเพาะปลูกทำการเกษตร และมีศูนย์เรียนรู้ในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Blocher, Edward J. et al. (2005) กล่าวว่า ปัจจัยด้านทรัพยากร เป็นปัจจัยที่ทำให้เห็นว่าองค์กรมีความได้เปรียบทางทรัพยากรภายในองค์กรอื่น ทรัพยากรดังกล่าวรวมไปถึงแหล่งความรู้ แหล่งที่สามารถ สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่มีความแตกต่าง และมีความได้เปรียบกับคู่แข่งแล้ว เมื่อผู้นำองค์กรรู้จักใช้ รู้จักบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้ตอบสนองความต้องการและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันย่อมส่งผลดีกับองค์กร และปัจจัยด้านนวัตกรรม ชุมชนใช้นวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาบริหารจัดการชุมชน มีการใช้สื่อออนไลน์เพื่อโปรโมทชุมชนให้กับชุมชนอื่นๆ ได้รู้จัก

ในส่วนของปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านสังคม ชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยชุมชนอื่นๆ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ตลอด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Blocher, Edward J. et al. (2005) กล่าวว่า ด้านสังคม เป็นปัจจัยภายนอกองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอาจมีผลกระทบไม่มากนักน้อยกับองค์กร เป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารองค์กรต้องมีการควบคุม บริหารจัดการ หรือสร้างความได้เปรียบกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ด้านเศรษฐกิจ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอยู่ตลอด เพื่อไม่ให้ชุมชนขาดรายได้ และไม่ให้ชุมชนเกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Blocher, Edward J. et al. (2005) กล่าวว่า ผู้บริหารในยุคปัจจุบันจะต้องตื่นตัวและรู้เท่าทันความเป็นไปของเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศเพราะต้องอยู่ท่ามกลางการแข่งขันแย่งชิงลูกค้าขณะที่ทรัพยากรต่างๆ ก็มีอยู่อย่าง

จำกัด และด้านการเมืองและการสนับสนุน มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุนชุมชน ไม่ว่าจะในด้านงบประมาณ หรือส่งนักวิชาการเข้ามาอบรมให้ความรู้ต่างๆ ให้กับชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Blocher, Edward J. et al. (2005) กล่าวไว้ว่า ด้านการเมืองและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร เนื่องจากเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลแต่ละสมัยย่อมมีการเปลี่ยนแปลงของนโยบายตามแนวทางการบริหารงานภายในเพื่อขับเคลื่อนประเทศ ซึ่งนโยบายที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาจส่งผลสู่การดำเนินงานทุกระดับ จากระดับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน รวมไปถึงประชาชน ในส่วนของการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ หมายถึง ส่วนราชการภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การสนับสนุนอาจจะแบ่งเป็นสนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการ การสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) จากการศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์หาด ผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในด้านภูมิคุ้มกันที่ดีให้มากขึ้น ควรมีการเตรียมพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกชุมชนด้วยและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งกว่าเดิม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น
- 2) จากการศึกษาจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์หาด ผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนควรให้ความสำคัญในด้านการวางแผนให้มากขึ้น ต้องมีความชัดเจนในการวางแผนมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของชุมชน และควรเพิ่มทักษะความรู้ให้กับชาวบ้านโดยการไปศึกษาดูงานจากภายนอกและมีการส่งเสริมให้ไปอบรม เพื่อนำความรู้ที่ได้มาร่วมกันวางแผนทำกิจกรรมหรือโครงการใหม่ๆ ให้กับชุมชน
- 3) จากการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ชุมชนบ้านโพธิ์หาดประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนควรให้ความสำคัญถึงปัจจัยภายใน ด้านงบประมาณเพิ่มมากขึ้น เพราะงบประมาณคือปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จ ควรมีการลงรายละเอียดที่ชัดเจนของงบประมาณที่ได้มาหรือเสียไป มีการจัดสรรปันส่วนให้เพียงพอต่อการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อไม่ให้ชุมชนเกิดข้อผิดพลาดด้านงบประมาณ

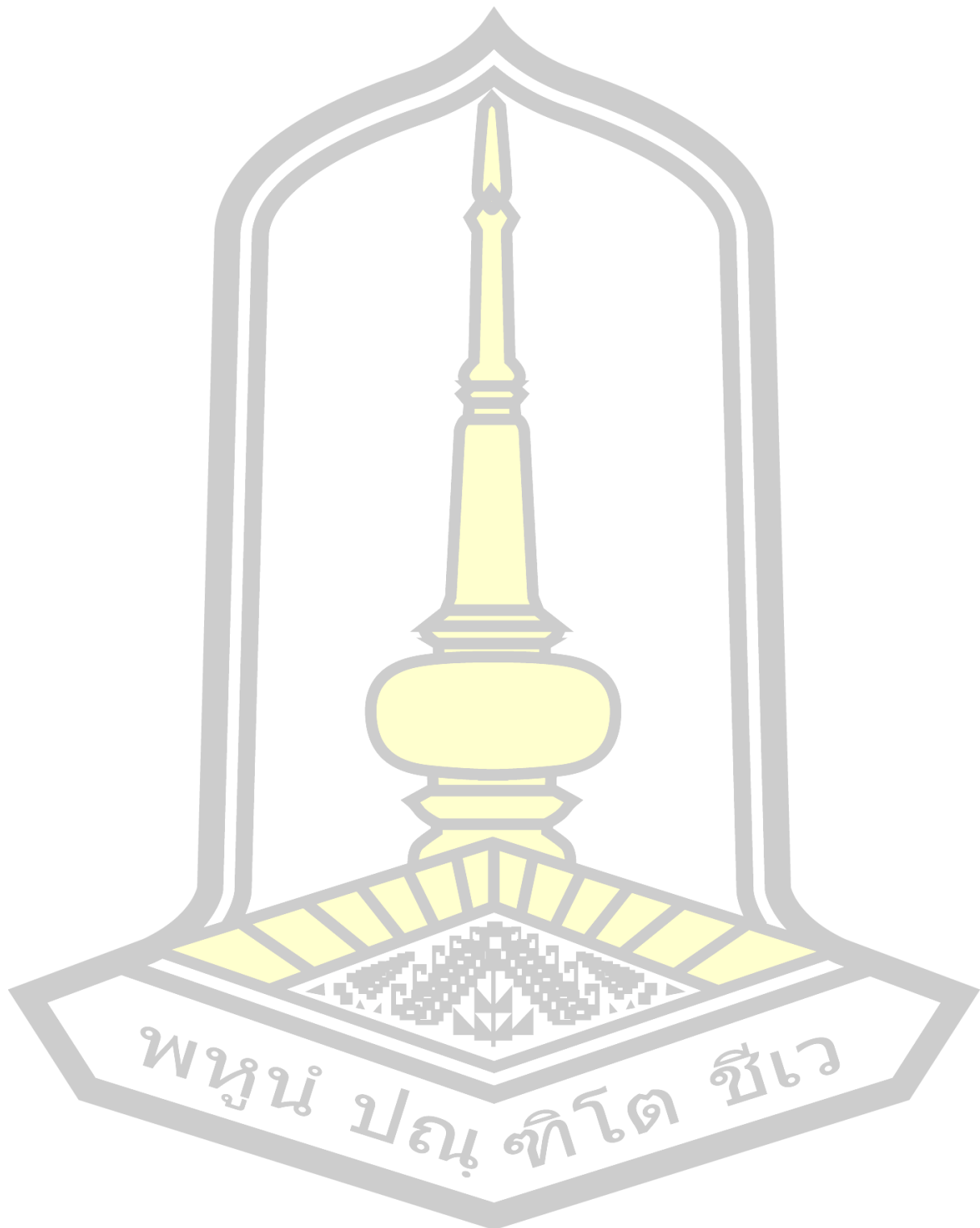
ในส่วนของปัจจัยภายใน ผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนควรให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ชุมชนควรมีการตื่นตัวทางด้านเศรษฐกิจอยู่ตลอดเวลา รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอกและพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของเศรษฐกิจจากอยู่ตลอดเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดต่อชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่อื่นๆ หรือควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงเปรียบเทียบของแต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

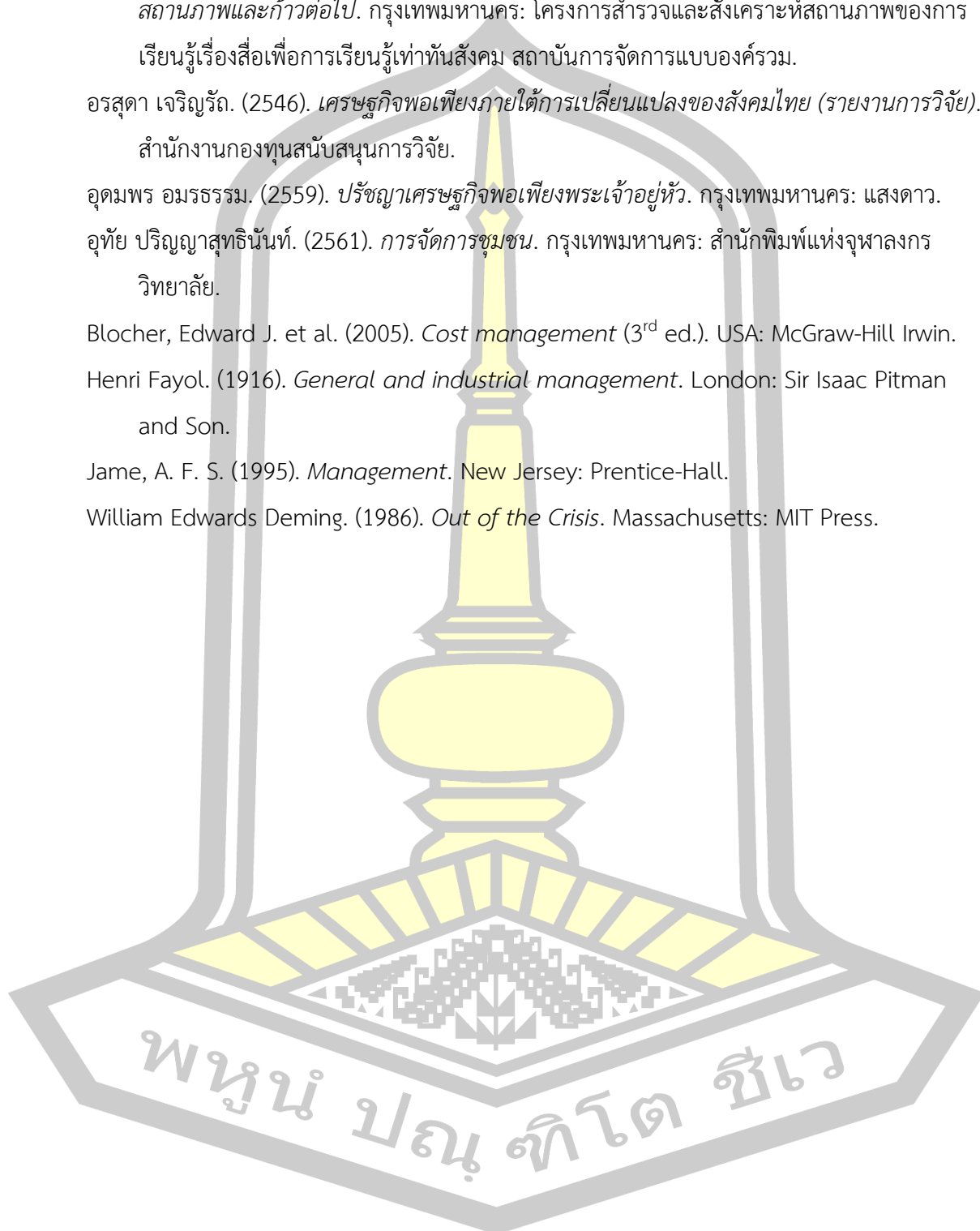
บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สมาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- กาญจนา ฤทธาพรหม. (2563). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง. สำนักงานที่ดินจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาเกษตรวิสัย.
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2551). “ชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” *สู่เศรษฐกิจพอเพียง*. นนทบุรี: กลุ่มงานชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- กิตติคุณ ผุสดี ทิพทัส. (2553). *วิกฤตเศรษฐกิจช่วง พ.ศ. 2540-2552: ทางเลือกและทางรอดของสถาบันกไทย*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสถาบันกไทย.
- เกษม จันทรแก้ว. (2536). *สิ่งแวดล้อมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โครงการสหวิทยาการวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จารุวรรณ ขำเพชร. (2551). การศึกษาชุมชนเชิงวาทกรรมแบบคู่ตรงข้าม. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11, 1-9.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2554). *ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- จุไรรัตน์ แสนใจรักษ์. (2553). *ชุมชนพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร: ไร่ลาย.
- ณัฐพงศ์ ทองภักดี (บรรณาธิการ). (2554). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทองหล่อ นาคสุขศรี (บรรณาธิการ). (2550). *วิถีพ่อ วิถีพอเพียง: มติของคริสตชนบนพื้นแผ่นดินไทย*. กรุงเทพมหานคร: สมาคริสตจักรในประเทศไทย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). *องค์การและการบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธวัช ชินราศรี. (2554). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์. (2553). *ชุมชนศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรภัทร ธรรมนาม. (2563). *สัมภาษณ์*. ตัวแทนชาวบ้าน. หมู่ 12 บ้านโพนาหาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2540). *วัฒนธรรมเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร: openbooks.

- บ้านโปงฮาด หมู่ 12 ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. (2561). *สรุปผลการดำเนินการ หมู่บ้านประชารัฐ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามโครงการหมู่บ้านประชารัฐ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน จังหวัดร้อยเอ็ด บ้านโปงฮาด หมู่ 12 ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด*. ร้อยเอ็ด: บ้านโปงฮาด หมู่ 12 ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.
- ประกรณ์ น้อยชา. (2563). *สัมภาษณ์*. ตัวแทนชาวบ้าน. หมู่ 12 บ้านโปงฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.
- ประดิษฐ์ มัชฌิมา. (2522). *สังคมวิทยาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2542). *เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาสังคมแนวทางพลิกพื้นเศรษฐกิจสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ประสิทธิ์ ชูติชูเดช. (2554). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัทมน จิตต์วาริน. (2541). *การจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) (สารนิพนธ์)*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไพศาล เนาวะวาทอง. (2551). *การจัดการชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา: หมู่บ้านคำปลา หลายตำบลบ้านดง อำเภอบุรบือ จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์)*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยศ บริสุทธิ. (2558). *การศึกษาชุมชน: แนวคิดฐานการวิจัย และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชนิกร เศรษฐ. (2532). *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- รัฐติยา วงสนธิ. (2563). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง. องค์การบริหารส่วนตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.
- ลักษณ์ วจนานวัช. (2560). *ศาสตร์พระราชการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: ธนาครเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.
- ลัดดาวรรณ แสงทับ. (2563). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.
- วรรณ แก้วคันโท. (2563). *สัมภาษณ์*. ตัวแทนชาวบ้าน. หมู่ 12 บ้านโปงฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.
- วิรัช นิการวรรณ. (2551). *การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมมลพิมพ์.
- ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2554). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

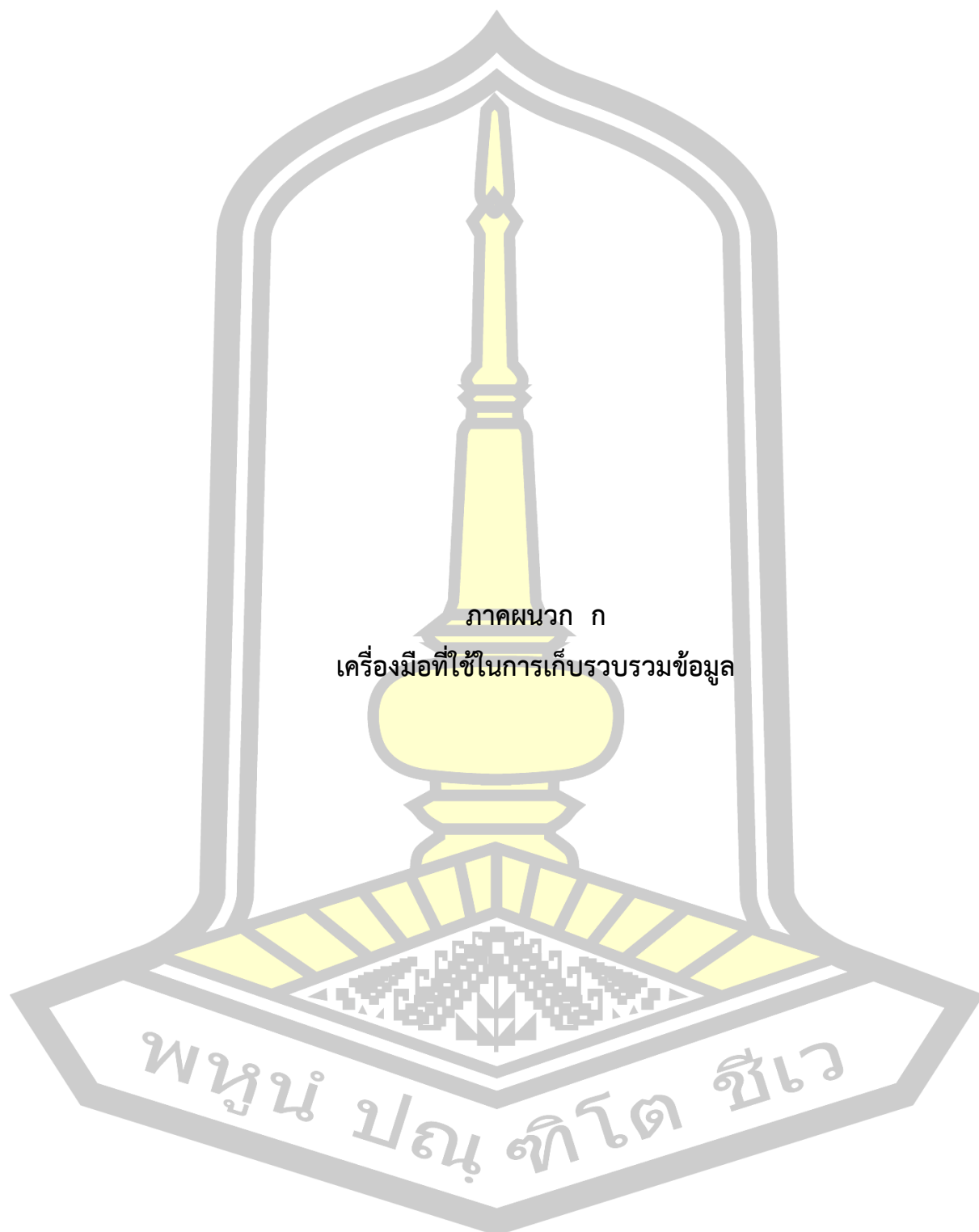
- สมคิด บางโม. (2551). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2525). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สามัคคี พิลาป. (2563). *สัมภาษณ์*. ตัวแทนชาวบ้าน. หมู่ 12 บ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด. (2561). *รายงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนร้อยเอ็ด จากข้อมูล จปฐ. ปี 2561*. ร้อยเอ็ด: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สีลาภรณ์ นาคทรพร. (2539). การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. ใน *เอกสารสืบเนื่องจากการประชุมเรื่อง การศึกษากับการวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุภาพร ภูไพบูรณ์. (2558). *การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน บ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2548). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุระสิทธิ์ มะโนลัย. (2563). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง. สำนักงานเกษตรอำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด.
- สุรินทร์ ศิขิรัมย์. (2563). *สัมภาษณ์*. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน. หมู่ 12 บ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด.
- สุวรรณ บุญสงกา. (2563). *สัมภาษณ์*. ผู้ใหญ่บ้าน. หมู่ 12 บ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด.
- แสวง มโนลัย. (2563). *สัมภาษณ์*. ปราชญ์ชาวบ้าน. หมู่ 12 บ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด.
- หลวงพ่อแสวง ปัญญาโร. (2563). *สัมภาษณ์*. เจ้าอาวาสวัดบ้านโพนฮาด. หมู่ 12 บ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด.
- อมรวิชัย นาคทรพร. (2551). *การศึกษาในวิถีชุมชน: การสังเคราะห์ประสบการณ์ในชุดโครงการวิจัยด้านการศึกษากับชุมชน (รายงานการวิจัย)*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อมลัญญ์ ฉัตรตระกูล. (2551). *การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแบบบูรณาการสู่ความพอเพียงและยั่งยืน ของชุมชนบ้านป่าบาง ตำบลตะแบะ อำเภอมือ จังหวัดเพชรบูรณ์ (รายงานการวิจัย)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

- อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2551). รายงานผลการศึกษาระบบการเรียนรู้สู่การเท่าทันสื่อ: บทสำรวจ
สถานภาพและก้าวต่อไป. กรุงเทพมหานคร: โครงการสำรวจและสังเคราะห์สถานภาพของการ
เรียนรู้เรื่องสื่อเพื่อการเรียนรู้เท่าทันสังคม สถาบันการจัดการแบบองค์รวม.
- อรสุดา เจริญรัต. (2546). เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย (รายงานการวิจัย).
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุดมพร อมรธรรม. (2559). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- อุทัย ปริญญาสุทธินันท์. (2561). การจัดการชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกร
ณ วิทยาลัย.
- Blocher, Edward J. et al. (2005). *Cost management* (3rd ed.). USA: McGraw-Hill Irwin.
- Henri Fayol. (1916). *General and industrial management*. London: Sir Isaac Pitman
and Son.
- Jame, A. F. S. (1995). *Management*. New Jersey: Prentice-Hall.
- William Edwards Deming. (1986). *Out of the Crisis*. Massachusetts: MIT Press.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดงครั่งน้อย
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อ-สกุล.....

1.2 สถานภาพ

() ผู้นำชุมชน

() ประชาชน

() เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ

1.3 วันที่ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ด้านความพอประมาณ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ด้านความมีเหตุผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

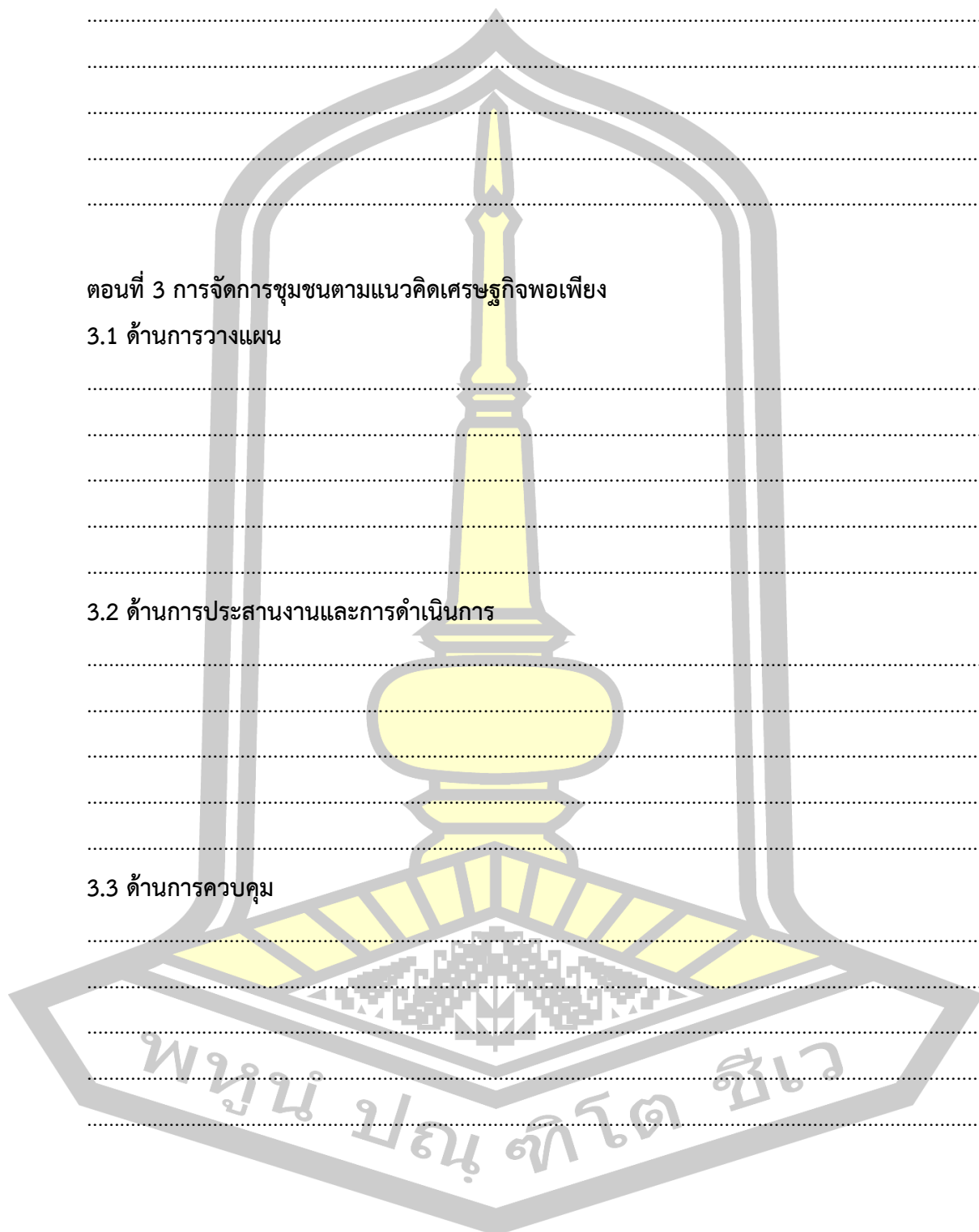
2.3 ด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ตอนที่ 3 การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ด้านการวางแผน

3.2 ด้านการประสานงานและการดำเนินการ

3.3 ด้านการควบคุม

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ทำให้การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนประสบความสำเร็จ

4.1 ปัจจัยภายใน

4.1.1 ด้านบุคลากร

.....

.....

.....

.....

4.1.2 ด้านงบประมาณ

.....

.....

.....

.....

4.1.3 ด้านกระบวนการ

.....

.....

.....

.....

4.1.4 ด้านทรัพยากร

.....

.....

.....

.....

พจนานุกรม ปณฺ ๙๖๓๓ ๙๖๓๓

4.2 ปัจจัยภายนอก

4.2.1 ด้านสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

4.2.2 ด้านเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

.....

.....

4.2.3 ด้านการเมืองและการสนับสนุนจากหน่วยงาน

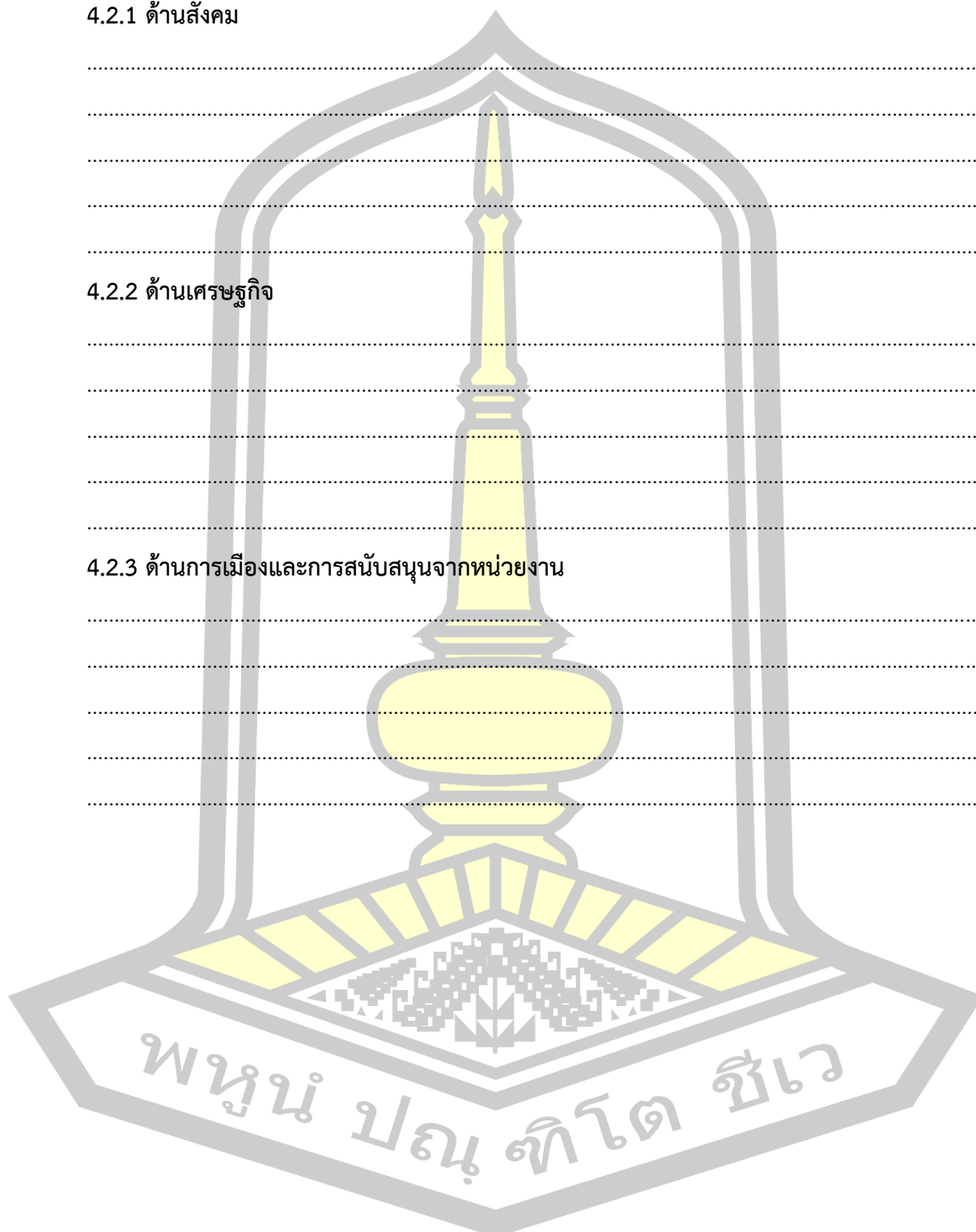
.....

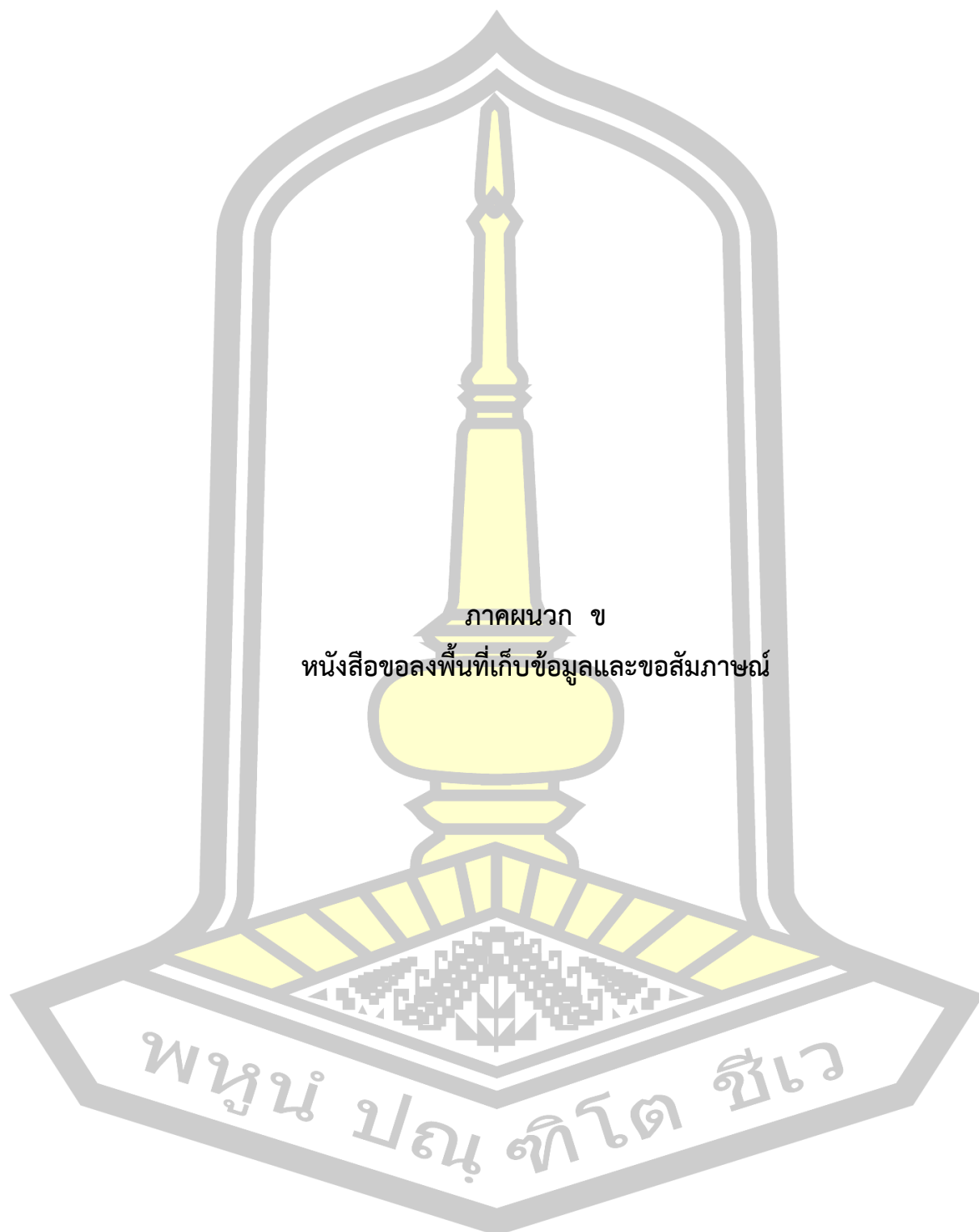
.....

.....

.....

.....

ที่ อว 0605.19/ . . .

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

.. กุมภาพันธ์ 2563

เรื่อง ขอลงพื้นที่เก็บข้อมูลและขอสัมภาษณ์เพื่อใช้ประกอบการศึกษางานวิทยานิพนธ์

ເລື່ອນ

สิ่งที่ส่งมาด้วย	แบบสัมภาษณ์	จำนวน	ชุด
------------------	-------------	-------	-----

ด้วย นางสาวรัตนวดี สิงห์สม นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชานโยบาย
สาธารณะ (รม.) รหัสนิต 61011380012 วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ศึกษางานวิจัยเรื่อง การจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพนฮาด ตำบลดง
ครั่งน้อย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชา 1306501 :
วิทยานิพนธ์ โดยมี รศ.ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การเก็บข้อมูลของนิสิตดำเนินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ นางสาวรัตนวดี สิงห์สม ลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและขอสัมภาษณ์ ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ที่แนบมาพร้อมนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสังเคราะห์ผลจัดทำสรุปเล่มรายงานผลการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัย ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

1800

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย)

คณะบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง

โทรสาร/โทรสาร 043 754317

เบอร์โทรศัพท์นี้สิ 064 1939354

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวรัตนวดี สิงห์สม
วันเกิด	วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	109/1 หมู่ 1 สุวรรณภูมิ ตำบลท่าหาดยาว อำเภอพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด 45130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	พ.ศ 2560 ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) สาขาบริหารและกฎหมาย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พ.ศ 2563 ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ทุนวิจัย	-
ผลงานวิจัย	-

พูน ปณ ภัโต ชีเว